

شازده کوچولو

اثر آنتوان دو سن تگزوپهري

برگردان احمد شاملو

به لئون ورث *Leon Werth*

از بچه‌ها عذر می‌خواهم که این کتاب را به یکی از بزرگ‌ترها هدیه کرده‌ام. برای این کار یک دلیل حسابی دارم: این «بزرگ‌تر» بهترین دوست من تو همه دنیا است. یک دلیل دیگر هم آن که این «بزرگ‌تر» همه چیز را می‌تواند بفهمد حتا کتاب‌هایی را که برای بچه‌ها نوشته باشند. عذر سوم این است که این «بزرگ‌تر» تو فرانسه زندگی می‌کند و آن‌جا گشنگی و تشنگی می‌کشد و سخت محتاج دلجویی است. اگر همه‌ی این عذرها کافی نباشد اجازه می‌خواهم این کتاب را تقدیم آن بچه‌ای کنم که این آدم‌بزرگ یک روزی بوده. آخر هر آدم بزرگی هم روزی روزگاری بچه‌ای بوده (گیرم کم‌تر کسی از آن‌ها این را به یاد می‌آورد). پس من هم اهدانام‌چهام را به این شکل تصحیح می‌کنم:

به لئون ورث

موقعی که پسر بچه بود

آنتوان دو سن تگزوپه ری

من هم برگردان فارسی این شعر بزرگ را به دو بچه‌ی دوست‌داشتنی دیگر تقدیم می‌کنم: **دکتر جهانگیر کازرونی و دکتر محمدجواد گلبن**

احمد شاملو

۱

یک بار شش سالم که بود تو کتابی به اسم قصه‌های واقعی - که درباره‌ی جنگل پکر نوشته شده بود - تصویر محشری دیدم از یک مار بوآ که داشت حیوانی را می‌بلعید. آن تصویر یک چنین چیزی بود:

تو کتاب آمده بود که: «مارهای بوآ شکارشان را همین جور درسته قورت می‌دهند. بی این که بجوندش. بعد دیگر نمی‌توانند از جا بجنبند و تمام شش ماهی را که هضمش طول می‌کشد می‌گیرند می‌خوابند».

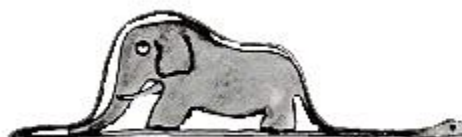
این را که خواندم، راجع به چیزهایی که تو جنگل اتفاق می‌افتد کلی فکر کردم و دست آخر توانستم با یک مداد رنگی اولین نقاشی را از کار درآرم. یعنی نقاشی شماره‌ی یکم را که این جوری بود:

شاهکارم را نشان بزرگ‌ترها دادم و پرسیدم از دیدنش ترس‌تان بر می‌دارد؟

جوابم دادند: - چرا کلاه باید آدم را بترساند؟

نقاشی من کلاه نبود، یک مار بوآ بود که داشت یک فیل را هضم می‌کرد. آن وقت برای فهم بزرگ‌ترها برداشتم توی شکم بوآ را کشیدم. آخر همیشه باید به آن‌ها توضیحات داد. نقاشی دوم این جوری بود:

بزرگ‌ترها بهم گفتند کشیدن مار بوای باز یا بسته را بگذارم کنار و عوضش حواسم را بیش‌تر جمع جغرافی و تاریخ و حساب و دستور زبان کنم. و این جوری شد که تو شش سالگی دور کار ظریف نقاشی را قلم گرفتم. از این که نقاشی شماره‌ی یک و نقاشی شماره‌ی دو ام یخ‌شان نگرفت دلسرد شده بودم. بزرگ‌ترها اگر به خودشان باشد هیچ وقت نمی‌توانند از چیزی سر درآرند. برای بچه‌ها هم خسته کننده است که همین جور مدام هر چیزی را به آن‌ها توضیح بدهند.

ناچار شدم برای خودم کار دیگری پیدا کنم و این بود که رفتم خلبانی یاد گرفتم. بگویی نگویی تا حالا به همه جای دنیا پرواز کرده ام و راستی راستی جغرافی خیلی بهم خدمت کرده. می‌توانم به یک نظر چین و آریزونا را از هم تمیز بدهم. اگر آدم تو دل شب سرگردان شده باشد جغرافی خیلی به دادش می‌رسد.

از این راه است که من تو زندگی با گروه گروه آدم‌های حسابی برخورد داشته‌ام. پیش خیلی از بزرگ‌ترها زندگی کرده‌ام و آن‌ها را از خیلی نزدیک دیده‌ام گیرم این موضوع باعث نشده در باره‌ی آن‌ها عقیده‌ی بهتری پیدا کنم.

هر وقت یکی‌شان را گیر آورده‌ام که یک خرده روشن بین به نظرم آمده با نقاشی شماره‌ی یکم که هنوز هم دارمش محکش زده‌ام ببینم راستی راستی چیزی بارش هست یا نه. اما او هم طبق معمول در جوابم در آمده که: «این یک کلاه است». آن وقت دیگر من هم نه از مارهای بوآ باش اختلاط کرده‌ام نه از جنگل‌های بکر دست نخورده نه از ستاره‌ها. خودم را تا حد او آورده‌ام پایین و باش از بریج و گلف و سیاست و انواع کرات حرف زده‌ام. او هم از این که با یک چنین شخص معقولی آشنایی به هم رسانده سخت خوش‌وقت شده.

۲

این جوری بود که روزگرم تو تنهایی می‌گذشت بی این که راستی راستی یکی را داشته باشم که باش دو کلمه حرف بزنم، تا این که زد و شش سال پیش در کویر صحرا حادثه‌یی برایم اتفاق افتاد؛ یک چیز موتور هواپیمایم شکسته بود و چون نه تعمیرکاری همراهم بود نه مسافری یکه و تنها دست به کار شدم تا از پس چنان تعمیر مشکلی برآیم. مسالهی مرگ و زندگی بود. آبی که داشتم زورکی هشت روز را کفاف می‌داد.

شب اول را هزار میل دورتر از هر آبادی مسکونی رو ماسه‌ها به روز آوردم پرت افتاده‌تر از هر کشتی شکسته‌یی که وسط اقیانوس به تخته پاره‌یی چسبیده باشد. پس لابد می‌توانید حدس بزنید چه جور هاج و واج ماندم وقتی کله‌ی آفتاب به شنیدن صدای ظریف عجیبی که گفت: «بی زحمت یک بره برام بکش!» از خواب پریدم.

_ ها؟

_ یک بره برام بکش...

چنان از جا جستم که انگار صاعقه بم زده. خوب که چشم‌هام را مالیدم و نگاه کردم آدم کوچولوی بسیار عجیبی را دیدم که با وقار تمام تو نخ من بود. این به‌ترین شکلی است که بعد ها توانستم از او در آرم، گیرم البته آن چه من کشیده‌ام کجا و خود او کجا! تقصیر من چیست؟ بزرگ‌ترها تو شش سالگی از نقاشی دل‌سردم کردند و جز بوای باز و بسته یاد نگرفتم چیزی بکشم.

با چشم‌هایی که از تعجب گرد شده بود به این حضور ناگهانی خیره شدم. یادتان نرود که من از نزدیک‌ترین آبادی مسکونی هزار میل فاصله داشتم و این آدمی‌زاد کوچولوی من هم اصلا به نظر نمی‌آمد که راه گم کرده باشد یا از خستگی دم مرگ باشد یا از گشنگی دم مرگ باشد یا از تشنگی دم مرگ باشد یا از وحشت دم مرگ باشد. هیچ چیزش به بچه‌یی نمی‌بُرد که هزار میل دور از هر آبادی مسکونی تو دل صحرا گم شده باشد.

وقتی بالاخره صدام در آمد، گفتم:

- آخه... تو این جا چه می کنی؟

و آن وقت او خیلی آرام، مثل یک چیز خیلی جدی، دوباره در آمد که:

- بی زحمت واسه‌ی من یک بره بکش.

آدم وقتی تحت تاثیر شدید رازی قرار گرفت جرات نافرمانی نمی کند. گرچه تو آن نقطه‌ی هزار میل دورتر از هر آبادی مسکونی و با قرار داشتن در معرض خطر مرگ این نکته در نظرم بی معنی جلوه کرد باز کاغذ و خودنویسی از جیبم در آوردم اما تازه یادم آمد که آن چه من یاد گرفته‌ام بیش تر جغرافیا و تاریخ و حساب و دستور زبان است، و با کج خلقی مختصری به آن موجود کوچولو گفتم نقاشی بلد نیستم.

بم جواب داد: - عیب ندارد، یک بره برام بکش.

از آن جایی که هیچ وقت تو عمرم بره نکشیده بودم یکی از آن دو تا نقاشی‌ای را که بلد بودم برایش کشیدم. آن بوای بسته را. ولی چه یکه‌ای خوردم وقتی آن موجود کوچولو در آمد که: - نه! نه! فیل تو شکم یک بوای نمی‌خواهم. بوای خیلی خطرناک است فیل جا تنگ کن. خانه‌ی من خیلی کوچولوست، من یک بره لازم دارم. برام یک بره بکش.

- خب، کشیدم.

با دقت نگاهش کرد و گفت:

- نه! این که همین حالاش هم حسابی مریض است. یکی دیگر بکش.

- کشیدم.

لبخند با نمکی زد و در نهایت گذشت گفت:

- خودت که می بینی... این بره نیست، قوچ است. شاخ دارد نه...

باز نقاشی را عوض کردم.

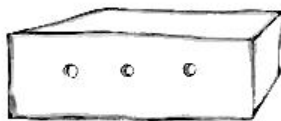

آن را هم مثل قبلی ها رد کرد:

- این یکی خیلی پیر است... من یک بره می خواهم که مدت ها عمر کند...

باری چون عجله داشتیم که موتورم را پیاده کنم رو بی حوصلگی جعبه ای کشیدم که دیواره اش سه تا سوراخ داشت، و از دهنم پرید که:

- این یک جعبه است. بره ای که می خواهی این تو است.

و چه قدر تعجب کردم از این که دیدم داور کوچولوی من قیافه اش از هم باز شد و گفت:

- آها... این درست همان چیزی است که می خواستم! فکر می کنی این بره خیلی علف بخواد؟

- چطور مگر؟

- آخر جای من خیلی تنگ است...

- هر چه باشد حتماً بسش است. بره ای که بت داده ام خیلی کوچولو است.

- آن قدرها هم کوچولو نیست... اِه! گرفته خوابیده...

و این جوری بود که من با شهریار کوچولو آشنا شدم.

۳

خیلی طول کشید تا توانستم بفهمم از کجا آمده. شهریار کوچولو که مدام مرا سوال پیچ می کرد خودش انگار هیچ وقت سوال های مرا نمی شنید. فقط چیزهایی که جسته گریخته از دهنش می پرید کم کم همه چیز را به من آشکار کرد. مثلاً اول بار که هواپیمای مرا دید (راستی من هواپیما نقاشی نمی کنم، سخت است.) ازم پرسید:

- این چیز چیه؟

- این «چیز» نیست: این پرواز می کند. هواپیماست. هواپیمای من است.

و از این که به اش می فهماندم من کسی ام که پرواز می کنم به خود می بالیدم.

حیرت زده گفت: - چی؟ تو از آسمان افتاده ای؟

با فروتنی گفتم: - آره.

گفت: - اوه، این دیگر خیلی عجیب است!

و چنان قهقهه های ملوسی سر داد که مرا حسابی از جا در برد. راستش من دلم می خواهد دیگران گرفتاری هایم را جدی بگیرند. خنده هایم را که کرد گفت: - خب، پس تو هم از آسمان می آیی! اهل کدام سیاره ای؟...

بفهمی نفهمی نور مبهمی به معمای حضورش تابید. یکهو پرسیدم:

- پس تو از یک سیاره ای دیگر آمده ای؟

آرام سرش را تکان داد بی این که چشم از هواپیما بردارد.

اما جوابم را نداد، تو نخ هواپیما رفته بود و آرام آرام سر تکان می داد.

گفت: - هر چه باشد با این نباید از جای خیلی دوری آمده باشی...

مدت درازی تو خیال فرو رفت، بعد برهانش را از جیب در آورد و محو تماشای آن گنج گرانبها شد.

فکر می‌کنید از این نیمچه اعتراف «سیاره‌ی دیگر» او چه هیجانی به من دست داد؟ زیر پاش نشستم که حرف بیشتری از زبانش بکشم:

- تو از کجا می‌آیی آقا کوچولوی من؟ خانه‌ات کجاست؟ بره‌ی مرا می‌خواهی کجا ببری؟

مدتی در سکوت به فکر فرورفت و بعد در جوابم گفت:

- حسن جعبه‌ای که بم داده‌ای این است که شب‌ها می‌تواند خانه‌اش بشود.

- معلوم است... اما اگر بچه‌ی خوبی باشی یک ریسمان هم پت می‌دهم که روزها ببندیش. یک ریسمان با یک میخ طولیه...

انگار از پیش‌نهادم جا خورد، چون که گفت:

- ببندمش؟ چه فکر‌ها!

- آخر اگر نبندیش راه می افتد می رود گم می شود.
- دوست کوچولوی من دوباره غش غش خنده را سر داد:
- مگر کجا می تواند برود؟
- خدا می داند. راست شکمش را می گیرد و می رود...
- بگذار برود... او، خانه‌ی من آن قدر کوچک است!
- و شاید با یک خرده اندوه در آمد که:
- یک راست هم که بگیرد برود جای دوری نمی رود...

۴

به این ترتیب از یک موضوع خیلی مهم دیگر هم سر در آوردم: این که سیاره‌ی او کمی از یک خانه‌ی معمولی بزرگ‌تر بود. این نکته آن قدرها به حیرتم نینداخت. می‌دانستم گذشته از سیاره‌های بزرگی مثل زمین و کیوان و تیر و ناهید که هر کدام برای خودشان اسمی دارند، صدها سیاره‌ی دیگر هم هست که بعضی‌شان از بس کوچکنند با دوربین نجومی هم به هزار زحمت دیده می‌شوند و هرگاه اخترشناسی یکی‌شان را کشف کند به جای اسم شماره‌ای به‌اش می‌دهد. مثلاً اسمش را می‌گذارد «اخترک ۳۲۵۱».

دلایل قاطعی دارم که ثابت می‌کند شهریار کوچولو از اخترک ب ۶۱۲ آمده‌بود.

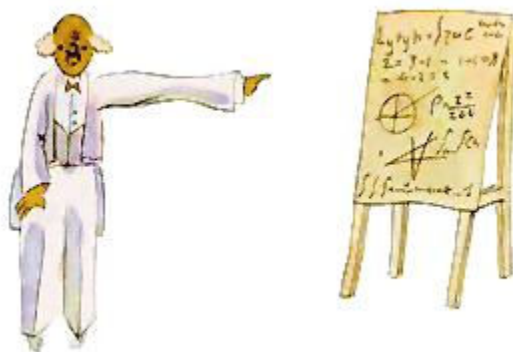

این اخترک را فقط یک بار به سال ۱۹۰۹ یک اخترشناس ترک توانسته بود ببیند که تو یک کنگره‌ی بین‌المللی نجوم هم با کشفش هیاهوی زیادی به راه انداخت اما واسه خاطر لباسی که تنش بود هیچ کس حرفش را باور نکرد. آدم بزرگ‌ها این جورى اند!

بختِ اخترک ب ۶۱۲ زد و، ترک مستبدی ملتش را به ضرب دگنک وادار به پوشیدن لباس اروپایی‌ها کرد. اخترشناس به سال ۱۹۲۰ دوباره، و این بار با سر و وضع آراسته برای کشفش ارائه‌ی دلیل کرد و این بار همه جانب او را گرفتند.

به خاطر آدم بزرگ‌هاست که من این جزئیات را در باب اخترک ب ۶۱۲ برای تان نقل می‌کنم یا شماره‌اش را می‌گویم چون که آن‌ها عاشق عدد و رقم‌اند. وقتی با آن‌ها از یک دوست تازه‌تان حرف بزنید هیچ وقت از تان درباره‌ی چیزهای اساسی‌اش سوال نمی‌کنند که هیچ وقت نمی‌پرسند «آهنگ صدایش چه‌طور است؟ چه بازی‌هایی را بیشتر دوست دارد؟ پروانه جمع می‌کند یا نه؟» - می‌پرسند: «چند سالش است؟ چند تا برادر دارد؟ وزنش چه‌قدر است؟ پدرش چه‌قدر حقوق می‌گیرد؟» و تازه بعد از این سوال‌ها است که خیال می‌کنند طرف را شناخته‌اند.

اگر به آدم بزرگ‌ها بگویید یک خانه‌ی قشنگ دیدم از آجر قرمز که جلو پنجره‌هاش غرق شمعدانی و بامش پر از کبوتر بود محال است بتوانند مجسمش کنند. باید حتماً به‌شان گفت یک خانه‌ی صد میلیون تومنی دیدم تا صدایشان بلند بشود که: -وای چه قشنگ!

یا مثلاً اگر به‌شان بگویید «دلیل وجود شهریار کوچولو این که تودل‌برو بود و می‌خندید و دلش یک بره می‌خواست و بره خواستن، خودش بهترین دلیل وجود داشتن هر کسی است» شانه بالا می‌اندازند و باتان مثل بچه‌ها رفتار می‌کنند! اما اگر به‌شان بگویید «سیاره‌ای که ازش آمده‌بود اخترک ب ۶۱۲ است» بی‌معطلی قبول می‌کنند و دیگر هزار جور چیز از تان نمی‌پرسند. این جور‌اند دیگر. نباید از شان دل‌خور شد. بچه‌ها باید نسبت به آدم بزرگ‌ها گذشت داشته باشند.

اما البته ماها که مفهوم حقیقی زندگی را درک می‌کنیم می‌خندیم به ریش هرچه عدد و رقم است! چیزی که من دلم می‌خواست این بود که این ماجرا را مثل قصه‌ی پریا نقل کنم. دلم می‌خواست بگویم: «یکی بود یکی نبود. روزی روزگاری یه شهریار کوچولو بود که تو اخترکی زندگی می‌کرد همه‌اش یه خورده از خودش بزرگ‌تر و واسه خودش پی دوست هم‌زبونی می‌گشت...» آن‌هایی که مفهوم حقیقی زندگی را درک کرده‌اند واقعیت قضیه را با این لحن بیشتر حس می‌کنند. آخر من دوست ندارم کسی کتابم را سرسری بخواند. خدا می‌داند با نقل این خاطرات چه بار غمی روی دلم می‌نشیند. شش سالی می‌شود که دوستم با بره‌اش رفته. این که این جا می‌کوشم او را وصف کنم برای آن است که از خاطر من نرود. فراموش کردن یک دوست خیلی غم‌انگیز است. همه کس که دوستی ندارد، من هم می‌توانم مثل آدم بزرگ‌ها بشوم که فقط اعداد و ارقام چشم‌شان را می‌گیرد. و باز به همین دلیل است که رفته‌ام یک جعبه رنگ و چند تا مداد خریده‌ام. تو سن و سال من واسه کسی که جز کشیدن یک بوآی باز یا یک بوآی بسته هیچ کار دیگری نکرده - تازه آن هم در شش سالگی - دوباره به نقاشی رو کردن از آن حرف‌هاست! البته تا آن جا که بتوانم سعی می‌کنم چیزهایی که می‌کشم تا حد ممکن شبیه باشد. گیرم به موفقیت خودم اطمینان چندانی ندارم. یکیش شبیه از آب در می‌آید یکیش نه. سرِ قد و قواره‌اش هم حرف است. یک جا زیادی بلند درش آورده‌ام یک جا زیادی کوتاه. از رنگ لباسش هم مطمئن نیستم. خب، رو حدس و گمان پیش رفته‌ام؛ کاجی به ز هیچی. و دست آخر گفته باشم که تو بعضی جزئیات مهم‌ترش هم دچار اشتباه شده‌ام. اما در این مورد دیگر باید ببخشید: دوستم زیر بار هیچ جور شرح و توصیفی نمی‌رفت. شاید مرا هم مثل خودش می‌پنداشت. اما از بخت بد، دیدن بره‌ها از پشت جعبه از من بر نمی‌آید. نکند من هم یک خرده به آدم بزرگ‌ها رفته‌ام؟ «باید پیر شده باشم».

۵

هر روزی که می‌گذشت از اخترک و از فکرِ عزیمت و از سفر و این حرف‌ها چیزهای تازه‌ای دست‌گیرم می‌شد که هم‌ه‌اش معلولِ بازتاب‌های اتفاقی بود. و از همین راه بود که روز سوم از ماجرای تلخِ بانئوباب‌ها سردرآوردم.

این بار هم برّه‌ها باعشش شد، چون شهریار کوچولو که انگار سخت دودل مانده بود ناگهان ازم پرسید:

– برّه‌ها بته‌ها را هم می‌خورند دیگر، مگر نه؟

– آره. همین جور است.

– آخ! چه خوشحال شدم!

نتوانستم بفهمم این موضوع که برّه‌ها بته‌ها را هم می‌خورند اهمیتش کجاست اما شهریار کوچولو درآمد که:

– پس لابد بانئوباب‌ها را هم می‌خورند دیگر؟

من برایش توضیح دادم که بانئوباب بُته نیست. درخت است و از ساختمان یک معبد هم گنده‌تر، و اگر یک گله فیل هم با خودش ببرد حتا یک درخت بانئوباب را هم نمی‌توانند بخورند.

از فکر یک گله فیل به خنده افتاد و گفت: – باید چیدشان روی هم.

اما با فرزاندگی تمام متذکر شد که: – بانئوباب هم از بُتگی شروع می‌کند به بزرگ شدن.

– درست است. اما نگفتی چرا دلت می‌خواهد بره‌های بانئوباب را بخورند؟

گفت: - د! معلوم است!

و این را چنان گفت که انگار موضوع از آفتاب هم روشن تر است؛ منتها من برای این که به تنهایی از این راز سر در آرم ناچار شدم حسابی کله را به کار بیندازم.

راستش این که تو اخترکِ شهریار کوچولو هم مثل سیارات دیگر هم گیاه خوب به هم می‌رسید هم گیاه بد. یعنی هم تخم خوب گیاه‌های خوب به هم می‌رسید، هم تخم بد گیاه‌های بد. اما تخم گیاه‌ها نامریی‌اند. آن‌ها تو حرم تاریک خاک به خواب می‌روند تا یکی‌شان هوس بیدار شدن به سرش بزند. آن وقت کش و قوسی می‌آید و اول با کم رویی شاخک باریک خوشگل و بی‌آزاری به طرف خورشید می‌دواند. اگر این شاخک شاخک تریچه‌ای گل سرخی چیزی باشد می‌شود گذاشت برای خودش رشد کند اما اگر گیاه بدی باشد آدم باید به مجردی که دستش را خواند ریشه‌کش کند.

باری، تو سیاره‌ی شهریار کوچولو گیاه تخمه‌های وحشتناکی به هم می‌رسید. یعنی تخم درخت بائوباب که خاک سیاره حسابی ازشان لطمه خورده بود. بائوباب هم اگر دیر به‌اش برسند دیگر هیچ جور نمی‌شود حریفش شد: تمام سیاره را می‌گیرد و با ریشه‌هایش سوراخ سوراخ می‌کند و اگر سیاره خیلی کوچولو باشد و بائوباب‌ها خیلی زیاد باشند پاک از هم متلاشیش می‌کنند.

شهریار کوچولو بعدها یک روز به من گفت: «این، یک امر انضباطی است. صبح به صبح بعد از نظافت خود باید با دفت تمام به نظافت اخترک پرداخت. آدم باید خودش را مجبور کند که به مجرد تشخیص دادن بائوباب‌ها از بته‌های گل سرخ که تا کوچولو آند عین هم‌آند با دفت ریشه‌کن‌شان بکند. کار کسل‌کننده‌ای هست اما هیچ مشکل نیست.»

یک روز هم بهم توصیه کرد سعی کنم هر جور شده یک نقاشی حساسی از کار درآرم که بتواند قضیه را به بچه‌های سیاره‌ی من هم حالی کند. گفت اگر یک روز بروند سفر ممکن است به دردشان بخورد. پاره‌ای وقت‌ها پشت گوش انداختن کار ایرادی ندارد اما اگر پای بائوباب در میان باشد گاو آدم می‌زاید. اخترکی را سراغ دارم که یک تنبل‌باشی ساکنش بود و برای کندن سه تا نهال بائوباب امروز و فردا کرد...».

آن وقت من با استفاده از چیزهایی که گفت شکل آن اخترک را کشیدم.

هیچ دوست ندارم اندرزگویی کنم. اما خطر بائوباب‌ها آن قدر کم شناخته شده و سر راه کسی که تو چنان اخترکی سرگیدان بشود آن قدر خطر به کمین نشسته که این مرتبه را از رویه‌ی همیشگی خودم دست بر می‌دارم و می‌گویم: «بچه‌ها! هوای بائوباب‌ها را داشته باشید!»

اگر من سر این نقاشی این همه به خودم فشار آورده‌ام فقط برای آن بوده که دوستانم را متوجه خطری کنم که از مدت‌ها پیش بیخ گوش‌شان بوده و مثل خود من ازش غافل بوده‌اند. درسی که با این نقاشی داده‌ام به زحمتش می‌ارزد. حالا ممکن است شما از خودتان بپرسید: «پس چرا هیچ کدام از بقیه‌ی نقاشی‌های این کتاب هیبتِ تصویرِ بائوباب‌ها را ندارد؟» -خب، جوابش خیلی ساده است: من زور خودم را زده‌ام اما نتوانسته‌ام از کار درشان بیاورم. اما عکس بائوباب‌ها را که می‌کشیدم احساس می‌کردم قضیه خیلی فوریت دارد و به این دلیل شور برَم داشته بود.

۶

آخ، شهریار کوچولو! این جوری بود که من کم کم از زندگی محدود و دل گیر تو سر درآوردم. تا مدت ها تنها سرگرمی تو تماشای زیبایی غروب آفتاب بوده. به این نکته ی تازه صبح روز چهارم بود که پی بردم؛ یعنی وقتی که به من گفتی:

- غروب آفتاب را خیلی دوست دارم. برویم فرورفتن آفتاب را تماشا کنیم...

- هوم، حالاها باید صبر کنی...

- واسه چی صبر کنم؟

- صبر کنی که آفتاب غروب کند.

اول سخت حیرت کردی بعد از خودت خنده ات گرفت و برگشتی به من گفتی:

- همه اش خیال می کنم تو اخترکِ خودمم!

- راستش موقعی که تو آمریکا ظهر باشد همه می دانند تو فرانسه تازه آفتاب دارد غروب می کند. کافی است آدم بتواند در یک دقیقه خودش را برساند به فرانسه تا بتواند غروب آفتاب را تماشا کند. متاسفانه فرانسه کجا این جا کجا! اما رو اخترک تو که به آن کوچکی است همین قدر که چند قدمی صندلیت را جلو بکشی می توانی هر قدر دلت خواست غروب تماشا کنی.

- یک روز چهل و سه بار غروب آفتاب را تماشا کردم!

و کمی بعد گفت:

- خودت که می دانی... وقتی آدم خیلی دلش گرفته باشد از تماشای غروب لذت می برد.

- پس خدا می‌داند آن روز چهل و سه غروب چه قدر دلت گرفته بوده.

اما مسافر کوچولو جوابم را نداد.

روز پنجم باز سرِ گوسفند از یک راز دیگر زندگی شهریار کوچولو سر در آوردم. مثل چیزی که مدت‌ها تو دلش به‌اش فکر کرده باشد یک‌هو بی مقدمه از من پرسید:

- گوسفندی که بُته‌ها را بخورد گل‌ها را هم می‌خورد؟

- گوسفند هرچه گیرش بیاید می‌خورد.

- حتا گل‌هایی را هم که خار دارند؟

- آره، حتا گل‌هایی را هم که خار دارند.

- پس خارها فایده‌شان چیست؟

من چه می‌دانستم؟ یکی از آن: سخت گرفتار باز کردن یک مهره‌ی سفتِ موتور بودم. از این که یواش یواش بو می‌بردم خرابی کار به آن سادگی‌ها هم که خیال می‌کردم نیست برج زهرمار شده‌بودم و ذخیره‌ی آبم هم که داشت ته می‌کشید بیش‌تر به وحشتم می‌انداخت.

- پس خارها فایده‌شان چیست؟

شهریار کوچولو وقتی سوالی را می‌کشید وسط دیگر به این مفتی‌ها دست بر نمی‌داشت. مهره پاک کلافه‌ام کرده بود. همین جور سرسری پراندم که:

- خارها به درد هیچ کوفتی نمی‌خورند. آن‌ها فقط نشانه‌ی بدجنسی گل‌ها هستند.

- د!

و پس از لحظه‌ی سکوت با یک جور کینه درآمد که:

- حرفت را باور نمی‌کنم! گل‌ها ضعیفند. بی‌شیله‌پيله‌اند. سعی می‌کنند یک جوری ته‌دل خودشان را قرص کنند. این است که خیال می‌کنند با آن خارها چیز ترسناکِ وحشت‌آوری می‌شوند...

لام تا کام به‌اش جواب ندادم. در آن لحظه داشتم تو دلم می‌گفتم: «اگر این مهره‌ی لعنتی همین جور بخواهد لج کند با یک ضربه‌ی چکش حسابش را می‌رسم.» اما شهریار کوچولو دوباره افکارم را به هم ریخت:

- تو فکر می کنی گل ها...

من باز همان جور بی توجه گفتم:

- ای داد بیداد! ای داد بیداد! نه، من هیچ کوفتی فکر نمی کنم! آخر من گرفتار هزار مساله ی مهم تر از آنم!

هاج و واج نگاهم کرد و گفت:

- مساله ی مهم!

مرا می دید که چکش به دست با دست و بال سیاه روی چیزی که خیلی هم به نظرش زشت می آمد خم شده ام.

- مثل آدم بزرگ ها حرف می زنی!

از شنیدن این حرف خجل شدم اما او همین جور بی رحمانه می گفت:

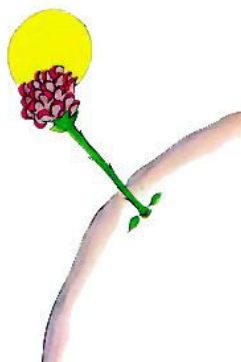
- تو همه چیز را به هم می ریزی... همه چیز را قاتی می کنی!

حسابی از کوره در رفته بود.

موهای طلایی طلائیش تو باد می جنبید.

- اختراکی را سراغ دارم که یک آقا سرخ روئه توش زندگی می کند. او هیچ وقت یک گل را بو نکرده، هیچ وقت یک ستاره را تماشا نکرده هیچ وقت کسی را دوست نداشته هیچ وقت جز جمع زدن عددها کاری نکرده. او هم مثل تو صبح تا شب کارش همین است که بگوید: «من یک آدم مهمم! یک آدم مهمم!» این را بگوید و از غرور به خودش باد کند. اما خیال کرده: او آدم نیست، یک قارچ است!

- یک چی؟

- یک قارچ!

حالا دیگر رنگش از فرط خشم مثل گچ سفید شده بود:

- کرورها سال است که گل‌ها خار می‌سازند و با وجود این کرورها سال است که بره‌ها گل‌ها را می‌خورند. آن وقت هیچ مهم نیست آدم بداند پس چرا گل‌ها واسه ساختن خارهایی که هیچ وقت خدا به هیچ دردی نمی‌خورند این قدر به خودشان زحمت می‌دهند؟ جنگ میان بره‌ها و گل‌ها هیچ مهم نیست؟ این موضوع از آن جمع زدن‌های آقا سرخ‌روئه‌ی شکم‌گنده مهم‌تر و جدی‌تر نیست؟ اگر من گلی را بشناسم که تو همه‌ی دنیا تک است و جز رو اخترک خودم هیچ جای دیگر پیدا نمیشه و ممکن است یک روز صبح یک بره کوچولو، مفت و مسلم، بی این که بفهمد چه کار دارد می‌کند به یک ضرب پاک از میان ببردش چی؟ یعنی این هم هیچ اهمیتی ندارد؟ اگر کسی گلی را دوست داشته باشد که تو کرورها و کرورها ستاره فقط یک دانه ازش هست واسه احساس و شبختی همین قدر بس است که نگاهی به آن همه ستاره بیندازد و با خودش بگوید: «گل من یک جایی میان آن ستاره‌هاست»، اما اگر بره گل را بخورد برایش مثل این است که یکهو تمام آن ستاره‌ها پتی کنند و خاموش بشوند. یعنی این هم هیچ اهمیتی ندارد؟

دیگر نتوانست چیزی بگوید و ناگهان هق هق کنان زد زیر گریه.

حالا دیگر شب شده بود. اسباب و ابزارم را کنار انداخته بودم. دیگر چکش و مهره و تشنگی و مرگ به نظرم مضحک می‌آمد. رو ستاره‌ای، رو سیاره‌ای، رو سیاره‌ی من، زمین، شهریار کوچولویی بود که احتیاج به دلداری داشت! به آغوشش گرفتم مثل گهواره تابش دادم به‌اش گفتم: «گلی که تو دوست داری تو خطر نیست. خودم واسه گوسفندت یک پوزه‌بند می‌کشم... خودم واسه گفت یک تجیر می‌کشم... خودم...» بیش از این نمی‌دانستم چه بگویم. خودم را سخت چُلَمَن و بی دست و پا حس می‌کردم. نمی‌دانستم چه‌طور باید خودم را به‌اش برسانم یا به‌اش بیبوندم... چه دیار اسرارآمیزی است دیار اشک!

راه شناختن آن گل را خیلی زود پیدا کردم:

تو اخترکِ شهریار کوچولو همیشه یک مشت گل‌های خیلی ساده در می‌آمده. گل‌هایی با یک ردیف گلبرگ که جای چندانی نمی‌گرفته، دست و پاگیر کسی نمی‌شده. صبحی سر و کله‌شان میان علف‌ها پیدا می‌شده شب از میان می‌رفته‌اند. اما این یکی یک روز از دانه‌ای جوانه زده بود که خدا می‌دانست از کجا آمده رود و شهریار کوچولو با جان و دل از این شاخکِ نازکی که به هیچ کدام از شاخک‌های دیگر نمی‌رفت مواظبت کرده‌بود. بعید نبود که این هم نوع تازه‌ای از بائوباب باشد اما بته خیلی زود از رشد بازماند و دست‌به‌کار آوردن گل شد. شهریار کوچولو که موقع نیش زدن آن غنچه‌ی بزرگ حاضر و ناظر بود به دلش افتاد که باید چیز معجزه‌آسایی از آن بیرون بیاید. اما گل تو پناه خوابگاه سبزش سر فرصت دست اندکار خودآرایی بود تا هرچه زیباتر جلوه‌کند. رنگ‌هایش را با وسواس تمام انتخاب می‌کرد سر صبر لباس می‌پوشید و گلبرگ‌ها را یکی یکی به خودش می‌بست. دلش نمی‌خواست مثل شقایق‌ها با جامه‌ی مچاله و پر چروک بیرون بیاید.

نمی‌خواست جز در اوج درخشندگی زیبائیش رو نشان بدهد!...

هوه، بله عشوه‌گری تمام عیار بود! آرایش پر راز و رمزش روزها و روزها طول کشید تا آن که سرانجام یک روز صبح درست با بر آمدن آفتاب نقاب از چهره برداشت و با این که با آن همه دقت و ظرافت روی آرایش و پیرایش خودش کار کرده بود خمیازه‌کشان گفت:

– اوه، تازه همین حالا از خواب پا شده‌ام... عذر می‌خواهم که موهام این جور آشفته‌است...

شهریار کوچولو نتوانست جلو خودش را بگیرد و از ستایش او خودداری کند:

- وای چه قدر زیبائید!

گل به نرمی گفت:

- چرا که نه؟ من و آفتاب تو یک لحظه به دنیا آمدیم...

شهریار کوچولو شستش خیردار شد که طرف آن قدرها هم اهل شکسته نفسی نیست اما راستی که چه قدر هیجان انگیز بود!

- به نظرم وقت خوردن ناشتایی است. بی زحمت برایم فکری بکنید.

و شهریار کوچولوی مشوش و در هم یک آبپاش آب خنک آورده به گل داده بود.

با این حساب، هنوز هیچی نشده با آن خودپسندیش که بفهمی نفهمی از ضعفش آب می خورد دل او را شکسته بود. مثلاً یک روز که داشت راجع به چهارتا خارش حرف می زد یک هو در آمده بود که:

- نکند ببرها با آن چنگال های تیزشان بیایند سراغم!

شهریار کوچولو ازش ایراد گرفته بود که:

- تو اخترک من بیر به هم نمی‌رسد. تازه بیرها که علف‌خوار نیستند.

گل به گلایه جواب داده بود:

- من که علف نیستم.

و شهریار کوچولو گفته بود:

- عذر می‌خواهم...

- من از بیرها هیچ ترسی ندارم اما از جریان هوا وحشت می‌کنم. تو دستگاه‌تان تجیر به هم نمی‌رسد؟

شهریار کوچولو تو دلش گفت: «وحشت از جریان هوا... این که واسه یک گیاه تعریفی ندارد... چه مرموز است این گل!»
 - شب مرا بگذارید زیر یک سرپوش. این جا هواش خیلی سرد است. چه جای بدی افتادم! جایی که پیش از این بودم...

اما حرفش را خورده بود. آخر، آمدنا هنوز به شکل دانه بود. امکان نداشت توانسته باشد دنیاها را دیگری را بشناسد. شرمسار از این که گذاشته بود سر به هم بافتن دروغی به این آشکاری مچس گیربفتد دو سه بار سرفه کرده بود تا اهمال شهریار کوچولو را به اش یادآور شود:

- تجیر کو پس؟

- داشتم می‌رفتم اما شما داشتید صحبت می‌کردید!

و با وجود این زورکی بنا کرده بود به سرفه کردن تا او احساس پشیمانی کند.

به این ترتیب شهریار کوچولو با همه‌ی حسن نیتی که از عشقش آب می‌خورد همان اول کار به او بد گمان شده بود. حرف‌های بی سر و تهش را جدی گرفته بود و سخت احساس شوربختی می‌کرد.

یک روز در دلدل کنان به من گفت: -حقش بود به حرف‌هاش گوش نمی‌دادم. هیچ وقت نباید به حرف گل‌ها گوش داد. گل را فقط باید بوئید و تماشا کرد. گل من تمام اخترکم را معطر می‌کرد گیرم من بلد نبودم چه جوری از آن لذت ببرم. قضیه‌ی چنگال‌های ببر که آن جور دمغم کرده بود می‌بایست دلم را نرم کرده باشد...»

یک روز دیگر هم به من گفت: «آن روزها نتوانستم چیزی بفهمم. من بایست روی کرد و کار او در باره‌اش قضاوت می‌کردم نه روی گفتارش... عطرآگینم می‌کرد. دلم را روشن می‌کرد. نمی‌بایست ازش بگریزم. می‌بایست به مهر و محبتی که پشت آن کلک‌های معصومانه‌اش پنهان بود پی می‌بردم. گل‌ها پُرنند از این جور تضادها. اما خب دیگر، من خام‌تر از آن بودم که راه دوست داشتنش را بدانم!».

۹

گمان کنم شهریار کوچولو برای فرارش از مهاجرت پرنده‌های وحشی استفاده کرد.

صبح روز حرکت، اخترکش را آن جور که باید مرتب کرد، آتش فشان‌های فعالش را با دقت پاک و دوده‌گیری کرد:

دو تا آتش فشان فعال داشت که برای گرم کردن ناشتایی خیلی خوب بود. یک آتش فشان خاموش هم داشت. منتها به قول خودش «آدم کف دستش را که بو نکرده!» این بود که آتش فشان خاموش را هم پاک کرد. آتش فشان که پاک باشد مرتب و

یک هوا می‌سوزد و یک‌هو گُر نمی‌زند. آتش‌فشان هم عین‌هو بخاری یک‌هو آلو می‌زند. البته ما رو سیاره‌مان زمین کوچک‌تر از آن هستیم که آتش‌فشان‌هامان را پاک و دوده‌گیری کنیم و برای همین است که گاهی آن جور اسباب زحمت‌مان می‌شوند.

شهریار کوچولو با دل‌گرفته آخرین نهال‌های بانوباب را هم ریشه‌کن کرد. فکر می‌کرد دیگر هیچ وقت نباید برگردد. اما آن روز صبح گرچه از این کارهای معمولی هر روزه کُلّی لذت برد موقعی که آخرین آب را پای گل داد و خواست بگذارش زیر سرپوش چیزی نمانده بود که اشکش سرازیر شود.

به گل گفت: -خدا نگهدار!

اما او جوابش را نداد.

دوباره گفت: -خدا نگهدار!

گل سرفه کرد، گیرم این سرفه اثر چائیدن نبود. بالاخره به زبان آمد و گفت:

- من سبک مغز بودم. ازت عذر می‌خواهم. سعی کن خوشبخت باشی.

از این که به سرکوفت و سرزنش‌های همیشگی برنخورد حیرت کرد و سرپوش به دست هاج‌وواج ماند. از این محبت آرام سر در نمی‌آورد.

گل به‌اش گفت: -خب دیگر، دوستت دارم. اگر تو روحت هم از این موضوع خبردار نشد تقصیر من است. باشد، زیاد مهم نیست. اما تو هم مثل من بی‌عقل بودی... سعی کن خوشبخت بشوی... این سرپوش را هم بگذار کنار، دیگر به دردم نمی‌خورد. - آخر، باد...

- آن قدرها هم سَرمانو نیستیم... هوای خنک شب برای سلامتییم خوب است. خدانکرده گُلَم آخر.

- آخر حیوانات...

- اگر خواسته‌باشم با شب‌پرها آشنا بشوم جز این که دو سه تا کرم حشره را تحمل کنم چاره‌ای ندارم. شب‌پره باید خیلی قشنگ باشد. جز آن کی به دیدنم می‌آید؟ تو که می‌روی به آن دور دورها. از بابت درنده‌ها هم هیچ کَکَم نمی‌گزد: «من هم برای خودم چنگ و پنجه‌ای دارم».

و با سادگی تمام چهارتا خارش را نشان داد. بعد گفت:

- دست‌دست نکن دیگر! این کارت خلق آدم را تنگ می‌کند. حالا که تصمیم گرفته‌ای بروی برو!

و این را گفت، چون که نمی‌خواست شهریار کوچولو گریه‌اش را ببیند. گلی بود تا این حد خودپسند...

خودش را در منطقه‌ی اخترک‌های ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹ و ۳۳۰ دید. این بود که هم برای سرگرمی و هم برای چیز یاد گرفتن بنا کرد یکی یکی شان را سیاحت کردن.

اخترک اول مسکن پادشاهی بود که با شنلی از مخمل ارغوانی قاقم بر اورنگی بسیار ساده و در عین حال پرشکوه نشسته بود و همین که چشمش به شهریار کوچولو افتاد داد زد:

- خب، این هم رعیت!

شهریار کوچولو از خودش پرسید: - او که تا حالا هیچ وقت مرا ندیده چه جوری می‌تواند بشناسد؟ دیگر اینش را نخوانده بود که دنیا برای پادشاهان به نحو عجیبی ساده شده و تمام مردم فقط یک مشت رعیت به حساب می‌آیند.

پادشاه که می‌دید بالاخره شاه کسی شده و از این بابت کبکش خروس می‌خواند گفت: - بیا جلو بهتر ببینیمت. شهریار کوچولو با چشم پی جایی گشت که بنشیند اما شنلی قاقم حضرت پادشاهی تمام اخترک را دربر گرفته بود. ناچار همان طور سر پا ماند و چون سخت خسته بود به دهن دره افتاد.

شاه به اش گفت: - خمیازه کشیدن در حضرت سلطان از نزاکت به دور است. این کار را برایت قدغن می‌کنم. شهریار کوچولو که سخت خجل شده بود در آمد که:

- نمی‌توانم جلو خودم را بگیرم. راه درازی طی کرده‌ام و هیچ هم نخواهیدم...

پادشاه گفت: -خب خب، پس بت امر می‌کنم خمیازه بکشی. سال‌هاست خمیازه کشیدن کسی را ندیده‌ام برایم تازگی دارد. یاالله باز هم خمیازه بکش. این یک امر است.

شهریار کوچولو گفت: -آخر این جوری من دست و پایم را گم می‌کنم... دیگر نمی‌توانم.

شاه گفت: -هوم! هوم! خب، پس من بهات امر می‌کنم که گاهی خمیازه بکشی گاهی نه.

تند و نامفهوم حرف می‌زد و انگار خلقت حسابی تنگ بود.

پادشاه فقط دربند این بود که مطیع فرمانش باشند. در مورد نافرمانی‌ها هم هیچ نرمشی از خودش نشان نمی‌داد. یک پادشاه تمام عیار بود گیرم چون زیادی خوب بود اوامری که صادر می‌کرد اوامری بود منطقی. مثلاً خیلی راحت در آمد که: «اگر من به یکی از سردارانم امر کنم تبدیل به یکی از این مرغ‌های دریایی بشود و یارو اطاعت نکند تفسیر او نیست که، تقصیر خودم است.»

شهریار کوچولو در نهایت ادب پرسید: -اجازه می‌فرمایید بنشینم؟

پادشاه که در نهایت شکوه و جلال چینی از شنل قاقمش را جمع می‌کرد گفت: -بهات امر می‌کنیم بنشین.

منتها شهریار کوچولو مانده بود حیران: آخر آن اخترک کوچک‌تر از آن بود که تصورش را بشود کرد. واقعا این پادشاه به چی سلطنت می‌کرد؟ گفت: - قربان عفو می‌فرمایید که ازتان سوال می‌کنم...

پادشاه با عجله گفت: - بهات امر می‌کنیم از ما سوال کنی.

- شما قربان به چی سلطنت می‌فرمایید؟

پادشاه خیلی ساده گفت: - به همه چی.

- به همه چی؟

پادشاه با حرکتی قاطع به اخترک خودش و اخترک‌های دیگر و باقی ستاره‌ها اشاره کرد.

شهریار کوچولو پرسید: - یعنی به همه‌ی این‌ها؟

شاه جواب داد: - به همه‌ی این‌ها.

آخر او فقط یک پادشاه معمولی نبود که، یک پادشاه جهانی بود.

- آن وقت ستاره‌ها هم سر به فرمان تانند؟

پادشاه گفت: - البته که هستند. همه‌شان بی‌درنگ هر فرمانی را اطاعت می‌کنند. ما نافرمانی را مطلقاً تحمل نمی‌کنیم.

یک چنین قدرتی شهریار کوچولو را به شدت متعجب کرد. اگر خودش چنین قدرتی می‌داشت بی‌این که حتا صندلیش را یک ذره تکان بدهد روزی چهل و چهار بار که هیچ روزی هفتاد بار و حتا صدبار و دویستبار غروب آفتاب را تماشا می‌کرد! و چون بفهمی نفهمی از یادآوری اخترکش که به امان خدا ول کرده‌بود غصه‌اش شد جراتی به خودش داد که از پادشاه درخواست محبتی بکند:

- دلم می‌خواست یک غروب آفتاب تماشا کنم... در حقم التفات بفرمایید امر کنید خورشید غروب کند.

- اگر ما به یک سردار امر کنیم مثل شب‌پره از این گل به آن گل بپرد یا قصه‌ی سوزناکی بنویسد یا به شکل مرغ دریایی در آید و او امریه را اجرا نکند کدام یکی‌مان مقصریم، ما یا او؟

شهریار کوچولو نه گذاشت، نه برداشت، گفت: - شما.

پادشاه گفت: - حرف ندارد. باید از هر کسی چیزی را توقع داشت که ازش ساخته باشد. قدرت باید پیش از هر چیز به عقل متکی باشد. اگر تو به ملت فرمان بدهی که بروند خودشان را بیندازند تو دریا انقلاب می‌کنند. حق داریم توقع اطاعت داشته باشیم چون اوامرمان عاقلانه است.

شهریار کوچولو که هیچ وقت چیزی را که پرسیده بود فراموش نمی‌کرد گفت: - غروب آفتاب من چی؟

- تو هم به غروب آفتاب می‌رسی. امریه‌اش را صادر می‌کنیم. منتها با شَم حکمرانی‌مان منتظریم زمین‌اش فراهم بشود.

شهریار کوچولو پرسید: - کی فراهم می‌شود؟

پادشاه بعد از آن که تقویم کت و کلفتی را نگاه کرد جواب داد:

- هوم! هوم! حدود... حدود... غروب. حدود ساعت هفت و چهل دقیقه... و آن وقت تو با چشم‌های خودت می‌بینی که چه‌طور فرمان ما اجرا می‌شود!

شهریار کوچولو خمیازه کشید. از این که تماشای آفتاب غروب از کیسه‌اش رفته‌بود تاسف می‌خورد. از آن گذشته دلش هم کمی گرفته‌بود. این بود که به پادشاه گفت:

- من دیگر این‌جا کاری ندارم. می‌خواهم بروم.

شاه که دلش برای داشتن یک رعیت غنچ می‌زد گفت:

- نرو! نرو! وزیرت می‌کنیم.

- وزیر چی؟

- وزیر دادگستری!

- آخر این جا کسی نیست که محاکمه بشود.

پادشاه گفت: - معلوم نیست. ما که هنوز گشتی دور قلمرومان نرده‌ایم. خیلی پیر شده‌ایم، برای کالسکه جا نداریم. پیاده‌روی هم خسته‌مان می‌کند.

شهریار کوچولو که خم شده بود تا نگاهی هم به آن طرف اخترک بیندازد گفت: - به! من نگاه کرده‌ام، آن طرف هم دیارالبشری نیست.

پادشاه به‌اش جواب داد: - خب، پس خودت را محاکمه کن. این کار مشکل‌تر هم هست. محاکمه کردن خود از محاکمه کردن دیگران خیلی مشکل‌تر است. اگر توانستی در مورد خودت قضاوت درستی بکنی معلوم می‌شود یک فرزانه‌ی تمام عیاری. شهریار کوچولو گفت: - من هر جا باشم می‌توانم خودم را محاکمه کنم، چه احتیاجی است این جا بمانم؟ پادشاه گفت: - هوم! هوم! فکر می‌کنیم یک جایی تو اخترک ما یک موش پیر هست. صدایش را شب‌ها می‌شنویم. می‌توانی او را به محاکمه بکشی و گاه‌گاهی هم به اعدام محکومش کنی. در این صورت زندگی او به عدالت تو بستگی پیدا می‌کند. گیرم تو هر دفعه عفوش می‌کنی تا همیشه زیر چاق داشته باشیش. آخر یکی بیش‌تر نیست که.

شهریار کوچولو جواب داد: - من از حکم اعدام خوشم نمی‌آید. فکر می‌کنم دیگر باید بروم.

پادشاه گفت: - نه!

اما شهریار کوچولو که آماده‌ی حرکت شده بود و ضمناً هم هیچ دلش نمی‌خواست اسباب ناراحتی سلطان پیر بشود گفت: - اگر اعلی‌حضرت مایلند اوامرشان دقیقاً اجرا بشود می‌توانند فرمان خردمندان‌های در مورد بنده صادر بفرمایند. مثلاً می‌توانند به بنده امر کنند ظرف یک دقیقه راه بیفتم. تصور می‌کنم زمین‌اش هم آماده باشد...

چون پادشاه جوابی نداد شهریار کوچولو اول دو دل ماند اما بعد آهی کشید و به راه افتاد.

آن وقت پادشاه با شتاب فریاد زد: - سفیر خودمان فرمودیمت!

حالت بسیار شکوهمندی داشت.

شهریار کوچولو همان طور که می‌رفت تو دلش می‌گفت: - این آدم بزرگ‌ها راستی راستی چه قدر عجیبند!

۱۱

اخترک دوم مسکن آدم خود پسندی بود.

خود پسند چشمش که به شهریار کوچولو افتاد از همان دور داد زد: -به‌به! این هم یک ستایشگر که دارد می‌آید مرا ببیند!

آخر برای خودپسندها دیگران فقط یک مشت ستایش‌گرند.

شهریار کوچولو گفت: -سلام! چه کلاه عجیب غریبی سرتان گذاشته‌اید!

خود پسند جواب داد: -مال اظهار تشکر است. منظورم موقعی است که هلهله‌ی ستایشگرهایم بلند می‌شود. گیرم متاسفانه تنابنده‌ای گذارش به این طرف‌ها نمی‌افتد.

شهریار کوچولو که چیزی حالی‌ش نشده بود گفت:

- چی؟

خودپسند گفت: - دست‌هایت را بزن به هم دیگر.

شهریار کوچولو دست زد و خودپسند کلاهش را برداشت و متواضعانه از او تشکر کرد.

شهریار کوچولو با خودش گفت: «دیدن این تفریحش خیلی بیش‌تر از دیدن پادشاه‌است». و دوباره بنا کرد دست‌زدن و خودپسند با برداشتن کلاه بنا کرد تشکر کردن.

پس از پنج دقیقه‌ای شهریار کوچولو که از این بازی یک‌نواخت خسته شده بود پرسید: - چه کار باید کرد که کلاه از سرت بیفتد؟ اما خودپسند حرفش را نشنید. آخر آن‌ها جز ستایش خودشان چیزی را نمی‌شنوند.

از شهریار کوچولو پرسید: - تو راستی راستی به من با چشم ستایش و تحسین نگاه می‌کنی؟

- ستایش و تحسین یعنی چه؟

- یعنی قبول این که من خوش‌قیافه‌ترین و خوش‌پوش‌ترین و ثروتمندترین و باهوش‌ترین مرد این اخترکم.

- آخر روی این اخترک که فقط خودتی و کلاحت.

- با وجود این ستایشم کن. این لطف را در حق من بکن.

شهریار کوچولو نیم‌چه شانه‌ای بالا انداخت و گفت: - خب، ستایشت کردم. اما آخر واقعا چی این برایت جالب است؟

شهریار کوچولو به راه افتاد و همان طور که می‌رفت تو دلش می‌گفت: - این آدم بزرگ‌ها راستی راستی چه قدر عجیبند!

۱۲

تو اخترک بعدی می خواره‌ای می نشست. دیدار کوتاه بود اما شهریار کوچولو را به غم بزرگی فرو برد.

به می خواره که صُم بکم پشت یک مشتم بطری خالی و یک مشتم بطری پر نشسته بود گفت: - چه کار داری می کنی؟
می خواره با لحن غم زده‌ای جواب داد: - می می زنم.

شهریار کوچولو پرسید: - می می زنی که چی؟

می خواره جواب داد: - که فراموش کنم.

شهریار کوچولو که حالا دیگر دلش برای او می سوخت پرسید: - چی را فراموش کنی؟

می خواره همان طور که سرش را می انداخت پایین گفت: - سر شکستگی را.

شهریار کوچولو که دلش می خواست دردی از او دوا کند پرسید: - سر شکستگی از چی؟

می خواره جواب داد: - سر شکستگی می خواره بودم را.

این را گفت و قال را کند و به کلی خاموش شد. و شهریار کوچولو مات و مبهوت راهش را گرفت و رفت و همان جور که می رفت تو دلش می گفت: - این آدم بزرگها راستی راستی چه قدر عجیبند!

۱۳

اخترک چهارم اخترک مرد تجارت پیشه بود. این بابا چنان مشغول و گرفتار بود که با ورود شهریار کوچولو حتا سرش را هم بلند نکرد.

شهریار کوچولو گفت: - سلام. آتش سیگارتان خاموش شده.

- سه و دو می کند پنج. پنج و هفت دوازده و سه پانزده. سلام. پانزده و هفت بیست و دو. بیست و دو و شش بیست و هشت. وقت ندارم روشنش کنم. بیست و شش و پنج سی و یک. اوف! پس جمعش می کند پانصدویک میلیون و ششصد و بیست و دو هزار هفتصد و سی و یک.

- پانصد میلیون چی؟

- ها؟ هنوز این جایی تو؟ پانصد و یک میلیون چیز. چه می دانم، آن قدر کار سرم ریخته که!... من یک مرد جدی هستم و با حرف های هشت من نه شاهی سر و کار ندارم!... دو و پنج هفت...

شهریار کوچولو که وقتی چیزی می پرسید دیگر تا جوابش را نمی گرفت دست بردار نبود دوباره پرسید:

- پانصد و یک میلیون چی؟

تاجر پیشه سرش را بلند کرد:

- تو این پنجاه و چهار سالی که ساکن این اخترکم همه‌اش سه بار گرفتار مودماغ شده‌ام. اولیش بیست و دو سال پیش یک سوسک بود که خدا می‌داند از کدام جهنم پیدایش شد. صدای وحشت‌ناکی از خودش در می‌آورد که باعث شد تو یک جمع چهار جا اشتباه کنم. دفعه‌ی دوم یازده سال پیش بود که استخوان درد بی‌چاره‌ام کرد. من ورزش نمی‌کنم. وقت یللی‌تللی هم ندارم. آدمی هستم جدی... این هم بار سومش!... کجا بودم؟ پانصد و یک میلیون و...

- این همه میلیون چی؟

تاجرپیشه فهمید که نباید امید خلاصی داشته باشد. گفت: -میلیون‌ها از این چیزهای کوچولویی که پاره‌ای وقت‌ها تو هوا دیده می‌شود.
- مگس؟

- نه بابا. این چیزهای کوچولوی براق.

- زنبور عسل؟

- نه بابا! همین چیزهای کوچولوی طلایی که ولنگارها را به عالم هپروت می‌برد. گیرم من شخصا آدمی هستم جدی که وقتی را صرف خیال‌بافی نمی‌کنم.

- آها، ستاره؟

- خودش است: ستاره.

- خب پانصد میلیون ستاره به چه دردت می‌خورد؟

- پانصد و یک میلیون و ششصد و بیست و دو هزار و هفتصد و سی و یکی. من جدیم و دقیق.

- خب، به چه دردت می‌خورند؟

- به چه دردم می‌خورند؟

- ها.

- هیچی تصاحب‌شان می‌کنم.

- ستاره‌ها را؟

- آره خب.

- آخر من به یک پادشاهی برخورد می‌کنم که...

- پادشاه‌ها تصاحب نمی‌کنند بل که به‌اش «سلطنت» می‌کنند. این دو تا با هم خیلی فرق دارد.

- خب، حالا تو آن‌ها را تصاحب می‌کنی که چی بشود؟

- که دارا بشوم.

- خب دارا شدن به چه کارت می‌خورد؟

- به این کار که، اگر کسی ستاره‌ای پیدا کرد من ازش بخرم.

شهریار کوچولو با خودش گفت: «این بابا هم منطقتش یک خرده به منطق آن دائم‌الخمره می‌برد.» با وجود این باز ازش پرسید:

- چه جوری می‌شود یک ستاره را صاحب شد؟

تاج‌پیشه بی‌درنگ با آخم و تخم پرسید: - این ستاره‌ها مال کی‌اند؟

- چه می‌دانم؟ مال هیچ کس.

- پس مال منند، چون من اول به این فکر افتادم.

- همین کافی است؟

- البته که کافی است. اگر تو یک جواهر پیدا کنی که مال هیچ کس نباشد می‌شود مال تو. اگر جزیره‌ای کشف کنی که مال هیچ کس نباشد می‌شود مال تو. اگر فکری به کله‌ات بزند که تا آن موقع به سر کسی نزده به اسم خودت ثبتش می‌کنی و می‌شود مال تو. من هم ستاره‌ها را برای این صاحب شده‌ام که پیش از من هیچ کس به فکر نیفتاده بود آن‌ها را مالک بشود.

شهریار کوچولو گفت: - این‌ها همه‌اش درست. منتها چه کارشان می‌کنی؟

تاجر پیشه گفت: - اداره‌شان می‌کنم، همین جور می‌شمارم‌شان و می‌شمارم‌شان. البته کار مشکلی است ولی خب دیگر، من آدمی هستم بسیار جدی.

شهریار کوچولو که هنوز این حرف تو کتتش نرفته بود گفت:

- اگر من یک شال گردن ابریشمی داشته باشم می‌توانم بی‌پیچم دور گردنم با خودم ببرمش. اگر یک گل داشته باشم می‌توانم بی‌چینم با خودم ببرمش. اما تو که نمی‌توانی ستاره‌ها را بی‌چینی!

- نه. اما می‌توانم بگذارم‌شان تو بانک.

- اینی که گفتم یعنی چه؟

- یعنی این که تعداد ستاره‌هایم را رو یک تکه کاغذ می‌نویسم می‌گذارم تو کتو درش را قفل می‌کنم.

- همه‌اش همین؟

- آره همین کافی است.

شهریار کوچولو فکر کرد «جالب است. یک خرده هم شاعرانه است. اما کاری نیست که آن قدرها جدیش بشود گرفت». آخر تعبیر او از چیزهای جدی با تعبیر آدم‌های بزرگ فرق می‌کرد.

باز گفت: - من یک گل دارم که هر روز آبش می‌دهم. سه تا هم آتش‌فشان دارم که هفته‌ای یک بار پاک و دوده‌گیری‌شان می‌کنم. آخر آتش‌فشان خاموشه را هم پاک می‌کنم. آدم کف دستش را که بو نکرده! رو این حساب، هم برای آتش‌فشان‌ها و هم برای گل این که من صاحب‌شان باشم فایده دارد. تو چه فایده‌ای به حال ستاره‌ها داری؟

تاجرپیشه دهن باز کرد که جوابی بدهد اما چیزی پیدا نکرد. و شهریار کوچولو راهش را گرفت و رفت و همان جور که می‌رفت تو دلش می‌گفت: - این آدم بزرگ‌ها راستی راستی چه قدر عجیبند!

۱۴

اخترک پنجم چیز غریبی بود. از همه‌ی اخترک‌های دیگر کوچک‌تر بود، یعنی فقط به اندازه‌ی یک فانوس پایه‌دار و یک فانوس‌بان جا داشت.

شهریار کوچولو از این راز سر در نیاورد که یک جا میان آسمان خدا تو اخترکی که نه خانه‌ای روش هست نه آدمی، حکمت وجودی یک فانوس و یک فانوس‌بان چه می‌تواند باشد. با وجود این تو دلش گفت:

-خیلی احتمال دارد که این بابا عقلش پاره‌سنگ ببرد. اما به هر حال از پادشاه و خودپسند و تاجرپیشه و مسته کم عقل‌تر نیست. دست کم کاری که می‌کند یک معنایی دارد. فانوسش را که روشن می‌کند عین‌هو مثل این است که یک ستاره‌ی دیگر یا یک گل به دنیا می‌آورد و خاموشش که می‌کند پنداری گل یا ستاره‌ای را می‌خواباند. سرگرمی زیبایی است و چیزی که زیبا باشد بی‌گفت‌وگو مفید هم هست.

وقتی رو اخترک پایین آمد با ادب فراوان به فانوس‌بان سلام کرد:

- سلام. واسه چی فانوس را خاموش کردی؟

- دستور است. صبح به خیر!

- دستور چیه؟

- این است که فانوسم را خاموش کنم. شب خوش!

و دوباره فانوس را روشن کرد.

- پس چرا روشنش کردی باز؟

فانوس بان جواب داد: - خب دستور است دیگر.

شهریار کوچولو گفت: - اصلا سر در نمیارم.

فانوس بان گفت: - چیز سر در آوردنی بی توش نیست که. دستور دستور است. روز بخیر!

و باز فانوس را خاموش کرد.

بعد با دستمال شطرنجی قرمزی عرق پیشانیش را خشکاند و گفت:

- کار جان فرسایی دارم. پیش تر ها معقول بود: صبح خاموشش می کردم و شب که می شد روشنش می کردم. باقی روز را فرصت داشتم که استراحت کنم و باقی شب را هم می توانستم بگیرم بخوابم...

- بعدش دستور عوض شد؟

فانوس بان گفت: - دستور عوض نشد و بدبختی من هم از همین جاست: سیاره سال به سال گردشش تندتر و تندتر شده اما دستور همان جور به قوت خودش باقی مانده است.

- خب؟

- حالا که سیاره دقیقه ای یک بار دور خودش می گردد دیگر من یک ثانیه هم فرصت استراحت ندارم: دقیقه ای یک بار فانوس را روشن می کنم یک بار خاموش.

- چه عجیب است! تو اخترک تو شبانه روز همه اش یک دقیقه طول می کشد!

فانوس بان گفت: - هیچ هم عجیب نیست. الان یک ماه تمام است که ما داریم با هم اختلاط می کنیم.

- یک ماه؟

- آره. سی دقیقه. سی روز! شب خوش!

و دوباره فانوس را روشن کرد.

شهریار کوچولو به فانوس بان نگاه کرد و حس کرد این مرد را که تا این حد به دستور وفادار است دوست می دارد. یاد آفتاب غروب هایی افتاد که آن وقت ها خودش با جابه جا کردن صندلیش دنبال می کرد. برای این که دستی زیر بال دوستش کرده باشد گفت:

- می‌دانی؟ یک راهی بلدم که می‌توانی هر وقت دلت بخواهد استراحت کنی.

فانوس بان گفت: - آرزوش را دارم.

آخر آدم می‌تواند هم به دستور وفادار بماند هم تنبلی کند.

شهریار کوچولو دنبال حرفش را گرفت و گفت:

- تو، اخترکت آن قدر کوچولوست که با سه تا شلنگ برداشتن می‌توانی یک بار دور بزنی. اگر آن اندازه که لازم است یواش راه بروی می‌توانی کاری کنی که مدام تو آفتاب بمانی. پس هر وقت خواستی استراحت کنی شروع می‌کنی به راه رفتن... به این ترتیب روز هر قدر که بخواهی برایت کش می‌آید.

فانوس بان گفت: - این کار گرهی از بدبختی من و نمی‌کند. تنها چیزی که تو زندگی آرزویش را دارم یک چرت خواب است. شهریار کوچولو گفت: - این یکی را دیگر باید بگذاری در کوزه.

فانوس بان گفت: - آره. باید بگذارمش در کوزه... صبح بخیر!

و فانوس را خاموش کرد.

شهریار کوچولو میان راه با خودش گفت: گرچه آن‌های دیگر، یعنی خودپسنده و تاجر اگر این را می‌دیدند دستش می‌انداختند و تحقیرش می‌کردند، هر چه نباشد کار این یکی به نظر من کم‌تر از کار آن‌ها بی‌معنی و مضحک است. شاید به خاطر این که دست کم این یکی به چیزی جز خودش مشغول است.

از حسرت آهی کشید و همان طور با خودش گفت:

- این تنها کسی بود که من می‌توانستم باش دوست بشوم. گیرم اخترکش راستی راستی خیلی کوچولو است و دو نفر روش جا نمی‌گیرند.

چیزی که جرات اعترافش را نداشت حسرت او بود به این اخترک کوچولویی که، بخصوص، به هزار و چهارصد و چهل بار غروب آفتاب در هر بیست و چهار ساعت برکت پیدا کرده بود.

۱۵

اخترک ششم اخترکی بود ده بار فراخ‌تر، و آقای پیره‌ای توش بود که کتاب‌های کت و کلفت می‌نوشت.

همین که چشمش به شهریار کوچولو افتاد با خودش گفت:

- خب، این هم یک کاشف!

شهریار کوچولو لب میز نشست و نفس نفس زد. نه این که راه زیادی طی کرده بود؟

آقا پیره به‌اش گفت: - از کجا می‌آیی؟

شهریار کوچولو گفت: این کتاب به این کلفتی چی است؟ شما این‌جا چه کار می‌کنید؟

آقا پیره گفت: - من جغرافی‌دانم.

- جغرافی‌دان چه باشد؟

- جغرافی‌دان به دانشمندی می‌گویند که جای دریاها و رودخانه‌ها و شهرها و کوه‌ها و بیابان‌ها را می‌داند.

شهریار کوچولو گفت: - محشر است. یک کار درست و حسابی است.

و به اخترک جغرافی‌دان، این سو و آن سو نگاهی انداخت. تا آن وقت اخترکی به این عظمت ندیده‌بود.

- اخترک تان خیلی قشنگ است. اقیانوس هم دارد؟

جغرافی دان گفت: - از کجا بدانم؟

شهریار کوچولو گفت: - عجب! (بد جوری جا خورده بود) کوه چه طور؟

جغرافی دان گفت: - از کجا بدانم؟

- شهر، رودخانه، بیابان؟

جغرافی دان گفت: از این ها هم خبری ندارم.

- آخر شما جغرافی دانید؟

جغرافی دان گفت: - درست است ولی کاشف که نیستیم. من حتا یک نفر کاشف هم ندارم. کار جغرافی دان نیست که دوره بیفتد برود شهرها و رودخانه ها و کوه ها و دریاها و اقیانوس ها و بیابان ها را بشمرد. مقام جغرافی دان برتر از آن است که دوره بیفتد و ول بگردد. اصلا از اتاق کارش پا بیرون نمی گذارد بلکه کاشف ها را آن تو می پذیرد از شان سوالات می کند و از خاطرات شان یادداشت بر می دارد و اگر خاطرات یکی از آن ها به نظرش جالب آمد دستور می دهد روی خُلیات آن کاشف تحقیقاتی صورت بگیرد.

- برای چه؟

- برای این که اگر کاشفی گنده گو باشد کار کتاب های جغرافیا را به فاجعه می کشاند. هکذا کاشفی که اهل پیاله باشد.

- آن دیگر چرا؟

- چون آدم های دائم الخمر همه چیز را دوتا می بینند. آن وقت جغرافی دان بر می دارد جایی که یک کوه بیشتر نیست می نویسد دو کوه.

شهریار کوچولو گفت: - پس من یک بابایی را می شناسم که کاشف هجوی از آب در می آید.

- بعید نیست. بنابراین، بعد از آن که کاملا ثابت شد پلان کاشف کج نیست تحقیقاتی هم روی کشفی که کرده انجام می گیرد.

- یعنی می روند می بینند؟

- نه، این کار گرفتاریش زیاد است. از خود کاشف می خواهند دلیل بیاورد. مثلا اگر پای کشف یک کوه بزرگ در میان بود از ش می خواهند سنگ های گنده ای از آن کوه رو کند.

جغرافی دان ناگهان به هیجان در آمد و گفت: - راستی تو داری از راه دوری می آیی! تو کاشفی! باید چند و چون اختراکت را برای من بگویی.

و با این حرف دفتر و دستکش را باز کرد و مدادش را تراشید. معمولاً خاطرات کاشفها را اول بامداد یادداشت می کنند و دست نگه می دارند تا دلیل اقامه کند، آن وقت با جوهر می نویسند.

گفت: - خب؟

شهریار کوچولو گفت: - اختراک من چیز چندان جالبی ندارد. آخر خیلی کوچک است. سه تا آتش فشان دارم که دوتاش فعال است یکیش خاموش. اما، خب دیگر، آدم کف دستش را که بو نکرده.

جغرافی دان هم گفت: - آدم چه می داند چه پیش می آید.

- یک گل هم دارم.

- نه، نه، ما دیگر گل ها را یادداشت نمی کنیم.

- چرا؟ گل که زیباتر است.

- برای این که گل ها فانی اند.

- فانی یعنی چی؟

جغرافی دان گفت: - کتابهای جغرافیا از کتابهای دیگر گران بهاترست و هیچ وقت هم از اعتبار نمی افتند. بسیار به ندرت ممکن است یک کوه جا عوض کند. بسیار به ندرت ممکن است آب یک اقیانوس خالی شود. ما فقط چیزهای پایدار را می نویسیم. شهریار کوچولو تو حرف او دوید و گفت: - اما آتش فشانهای خاموش می توانند از نو بیدار بشوند. فانی را نگفتید یعنی چه؟ جغرافی دان گفت: - آتش فشان چه روشن باشد چه خاموش برای ما فرقی نمی کند. آن چه به حساب می آید خود کوه است که تغییر پیدا نمی کند.

شهریار کوچولو که تو تمام عمرش وقتی چیزی از کسی می پرسید دیگر دست بردار نبود دوباره سوال کرد: - فانی یعنی چه؟

- یعنی چیزی که در آینده تهدید به نابودی شود.

- گل من هم در آینده نابود می شود؟

- البته که می شود.

شهریار کوچولو در دل گفت: «گل من فانی است و جلو دنیا برای دفاع از خودش جز چهارتا خار هیچی ندارد، و آن وقت مرا بگو که او را توی اختر کم تک و تنها رها کرده‌ام!»

این اولین باری بود که دچار پریشانی و اندوه می‌شد اما توانست به خودش مسلط بشود. پرسید: - شما به من دیدن کجا را توصیه می‌کنید؟

جغرافی‌دان به‌اش جواب داد: - سیاره‌ی زمین. شهرت خوبی دارد...

و شهریار کوچولو هم چنان که به گلش فکر می‌کرد به راه افتاد.

۱۶

لاجرم، زمین، سیاره‌ی هفتم شد.

زمین، فلان و بهمان سیاره نیست. رو پهنه‌ی زمین یکصد و یازده پادشاه (البته بامحاسبه‌ی پادشاهان سیاه‌پوست)، هفت هزار جغرافی‌دان، نهصد هزار تاجرپیشه، پانزده کرور می‌خواره و ششصد و بیست و دو کرور خودپسند و به عبارت دیگر حدود دو میلیارد آدم بزرگ زندگی می‌کند. برای آن که از حجم زمین مقیاسی به دست‌تان بدهم بگذارید به‌تان بگویم که پیش از اختراع برق مجبور بودند در مجموع شش قاره‌ی زمین وسایل زندگی لشکری جانانه شامل یکصد و شصت و دو هزار و پانصد و یازده نفر فانوس‌بان را تامین کنند.

روشن شدن فانوس‌ها از دور خیلی باشکوه بود. حرکات این لشکر مثل حرکات یک باله‌ی تو اپرا مرتب و منظم بود. اول از همه نوبت فانوس‌بان‌های زلاندنو و استرالیا بود. این‌ها که فانوس‌هاشان را روشن می‌کردند، می‌رفتند می‌گرفتند می‌خوابیدند آن وقت نوبت فانوس‌بان‌های چین و سیبری می‌رسید که به رقص درآیند. بعد، این‌ها با تردستی تمام به پشت صحنه می‌خزیدند و جا را برای فانوس‌بان‌های ترکیه و هفت پرکنه‌ی هند خالی می‌کردند. بعد نوبت به فانوس‌بان‌های آمریکای جنوبی می‌شد. و آخر سر هم نوبت فانوس‌بان‌های افریقا و اروپا می‌رسد و بعد نوبت فانوس‌بان‌های آمریکای شمالی بود. و هیچ وقت خدا هم هیچ‌کدام این‌ها در ترتیب ورودشان به صحنه دچار اشتباه نمی‌شدند. چه شکوهی داشت! میان این جمع عظیم فقط نگهبان تنها فانوس قطب شمال و همکارش نگهبان تنها فانوس قطب جنوب بودند که عمری به بطالت و بی‌هودگی می‌گذراندند: آخر آن‌ها سالی به سالی همه‌اش دو بار کار می‌کردند.

۱۷

آدمی که اهل اظهار لحنیه باشد بفهمی نفهمی می افتد به چاخان کردن. من هم تو تعریف قضیه‌ی فانوس‌بان‌ها برای شما آن قدرها روراست نبودم. می ترسم به آن‌هایی که زمین ما را نمی‌سناسند تصور نادرستی داده باشم. انسان‌ها رو پهنه‌ی زمین جای خیلی کمی را اشغال می‌کنند. اگر همه‌ی دو میلیارد نفری که رو کره‌ی زمین زندگی می‌کنند بلند بشوند و مثل موقعی که به تظاهرات می‌روند یک خورده جمع و جور بایستند راحت و بی‌درپسر تو میدانی به مساحت بیست میل در بیست میل جا می‌گیرند. همه‌ی جامعه‌ی بشری را می‌شود یک‌جا روی کوچک‌ترین جزیره‌ی اقیانوس آرام کُپه کرد.

البته گفت‌وگو ندارد که آدم بزرگ‌ها حرف‌تان را باور نمی‌کنند. آخر تصور آن‌ها این است که کلی جا اشغال کرده‌اند، نه این که مثل بائوباب‌ها خودشان را خیلی مهم می‌بینند؟ بنابراین به‌شان پیش‌نهاد می‌کنید که بنشینند حساب کنند. آن‌ها هم که عاشق اعداد و ارقامند، پس این پیش‌نهاد حسابی کیفورشان می‌کند. اما شما را به خدا بی‌خودی وقت خودتان را سر این جریمه‌ی مدرسه به هدر ندهید. این کار دو قاز هم نمی‌ارزد. به من که اطمینان دارید. شهریار کوچولو پاش که به زمین رسید از این که دیوارالبشری دیده نمی‌شد سخت هاج و واج ماند.

۴۴

تازه داشت از این فکر که شاید سیاره را عوضی گرفته ترسش بر می‌داشت که چنبره‌ی مهتابی رنگی رو ماسه‌ها جابه‌جا شد.

شهریار کوچولو همین جوری سلام کرد.

مار گفت: - سلام.

شهریار کوچولو پرسید: - رو چه سیاره‌ای پایین آمده‌ام؟

مار جواب داد: - رو زمین تو قاره‌ی آفریقا.

- عجب! پس رو زمین انسان به هم نمی‌رسد؟

مار گفت: - این‌جا کویر است. تو کویر کسی زندگی نمی‌کند. زمین بسیار وسیع است.

شهریار کوچولو رو سنگی نشست و به آسمان نگاه کرد. گفت: - به خودم می‌گویم ستاره‌ها واسه این روشنند که هرکسی بتواند یک روز مال خودش را پیدا کند!... اخترک مرا نگاه! درست بالا سرمان است... اما چه قدر دور است!

مار گفت: - قشنگ است. این جا آمده‌ای چه کار؟

شهریار کوچولو گفت: - با یک گل بگومگویم شده.

مار گفت: - عجب!

و هر دوشان خاموش ماندند.

دست آخر شهریار کوچولو درآمد که: - آدم‌ها کجاند؟ آدم تو کویر یک خرده احساس تنهایی می‌کند.

مار گفت: - پیش آدم‌ها هم احساس تنهایی می‌کنی.

شهریار کوچولو مدت درازی تو نخ او رفت و آخر سر به‌اش گفت: - تو چه جانور بامزه‌ای هستی! مثل یک انگشت، باریکی.

مار گفت: - عوضش از انگشت هر پادشاهی مقتدرترم.

شهریار کوچولو لب‌خندی زد و گفت: - نه چندان... پا هم که نداری. حتا راه هم نمی‌تونی بری...

- من می‌تونم تو را به چنان جای دوری ببرم که با هیچ کشتی‌یی هم نتونی بری.

مار این را گفت و دور قوزک پای شهریار کوچولو پیچید. عین یک خلخال طلا. و باز درآمد که: - هر کسی را لمس کنم به خاکی که ازش درآمده بر می‌گردانم اما تو پاکی و از یک سیاره‌ی دیگر آمده‌ای...

شهریار کوچولو جوابی بش نداد.

- تو رو این زمین خارایی آن‌قدر ضعیفی که به حالت رحم می‌آید. روزی‌روزگاری اگر دلت خیلی هوای اختراکت را کرد بیا من کمکت کنم... من می‌تونم...

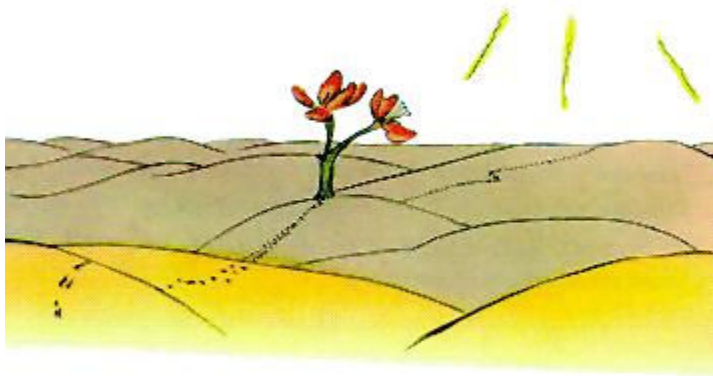
شهریار کوچولو گفت: - آره تا تهش را خواندم. اما راستی تو چرا همه‌ی حرف‌هایت را به صورت معما درمی‌آری؟

مار گفت: - حلال همه‌ی معماهام من.

و هر دوشان خاموش شدند.

۱۸

شهریار کوچولو کویر را از پاشنه در کرد و جز یک گل به هیچی برنخورد: یک گل سه گل برگه. یک گل ناچیز.

شهریار کوچولو گفت: - سلام.

گل گفت: - سلام.

شهریار کوچولو با ادب پرسید: - آدم‌ها کجاند؟

گل روزی روزگاری عبور کاروانی را دیده بود. این بود که گفت: - آدم‌ها؟ گمان کنم از شان شش هفت تایی باشد. سال‌ها پیش دیدم‌شان. منتها خدا می‌داند کجا می‌شود پیدایشان کرد. باد این‌ور و آن‌ور می‌بردشان؛ نه این که ریشه ندارند؟ بی‌ریشگی هم حسابی اسباب دردسرشان شده.

شهریار کوچولو گفت: - خداحافظ.

گل گفت: - خداحافظ.

۱۹

از کوه بلندی بالا رفت.

تنها کوههایی که به عمرش دیده بود سه تا آتش فشانهای اخترک خودش بود که تا سر زانویش می رسید و از آن یکی که خاموش بود جای چارپایه استفاده می کرد. این بود که با خودش گفت: «از سر یک کوه به این بلندی می توانم به یک نظر همه ی سیاره و همه ی آدمها را ببینم...» اما جز نوک تیز صخره های نوک تیز چیزی ندید.

همین جوری گفت: - سلام.

طنین به اش جواب داد: - سلام... سلام... سلام...

شهریار کوچولو گفت: - کی هستید شما؟

طنین به اش جواب داد: - کی هستید شما... کی هستید شما... کی هستید شما...

گفت: - با من دوست بشوید. من تک و تنهام.

طنین به اش جواب داد: - من تک و تنهام... من تک و تنهام... من تک و تنهام...

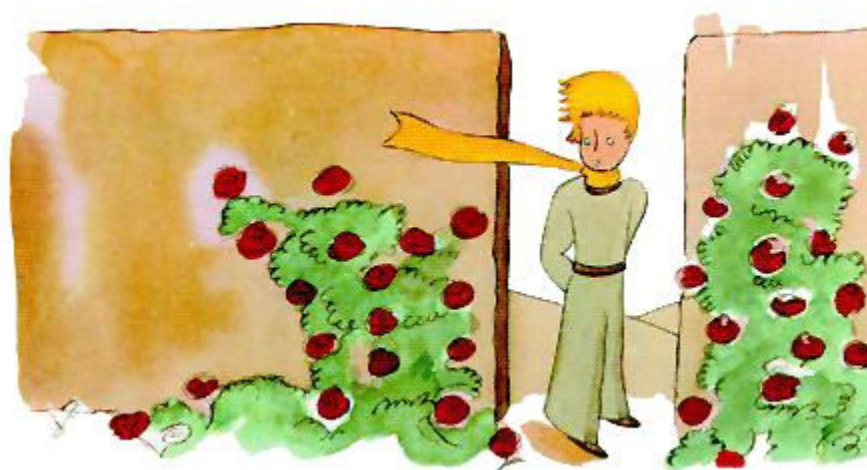
آن وقت با خودش فکر کرد: «چه سیاره ی عجیبی! خشک خشک و تیز تیز و شور شور. این آدمهاش که یک ذره قوه ی تخیل ندارند و هر چه را بشنوند عینا تکرار می کنند... تو اخترک خودم گلی داشتیم که همیشه اول او حرف می زد...»

۲۰

اما سرانجام، بعد از مدت‌ها راه رفتن از میان ریگ‌ها و صخره‌ها و برف‌ها به جاده‌ای برخورد. و هر جاده‌ای یک‌راست می‌رود
سراغ آدم‌ها.

گفت: - سلام.

و مخاطبش گلستان پرگلی بود.

گل‌ها گفتند: - سلام.

شهریار کوچولو رفت تو بحرشان. همه‌شان عین گل خودش بودند. حیرت‌زده ازشان پرسید: - شماها کی هستید؟

گفتند: - ما گل سرخیم.

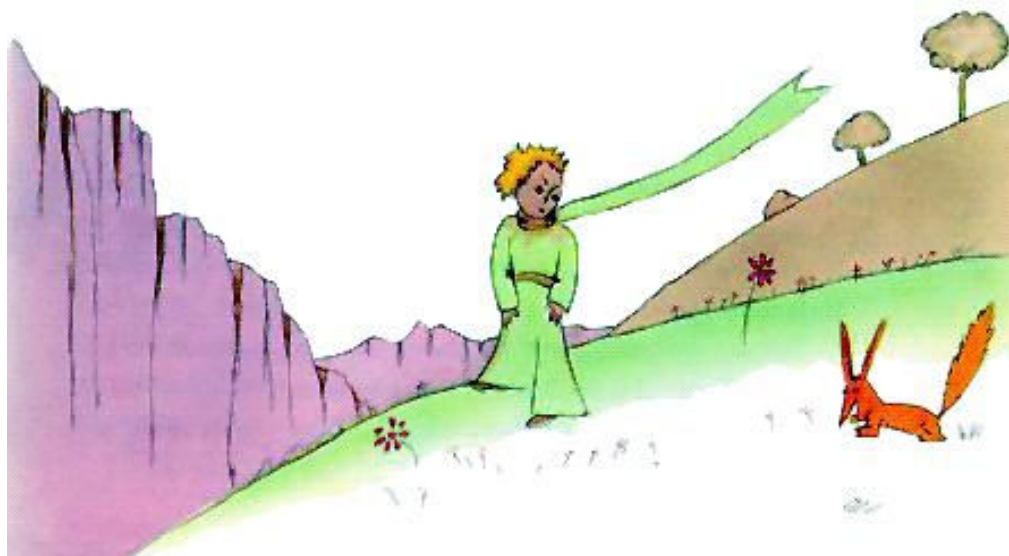
آهی کشید و سخت احساس شوربختی کرد. گلش به او گفته بود که از نوع او تو تمام عالم فقط همان یکی هست و حالا پنج‌هزارتا گل، همه مثل هم، فقط تو یک گلستان! فکر کرد: «اگر گل من این را می‌دید بدجور از رو می‌رفت. پشت سر هم بنا می‌کرد سرفه کردن و، برای این که از هوشدن نجات پیدا کند خودش را به مردن می‌زد و من هم مجبور می‌شدم وانمود کنم به پرستاریش، وگرنه برای سرشکسته کردن من هم شده بود راستی راستی می‌مرد...» و باز تو دلش گفت: «مرا باش که فقط بایک دانه گل خودم را دولت‌مند عالم خیال می‌کردم در صورتی که آن چه دارم فقط یک گل معمولی است. با آن گل و آن سه تا آتش‌فشان که تا سر زانومند و شاید هم یکی‌شان تا ابد خاموش بماند شهریار چندان پُرشوکتی به حساب نمی‌آیم.»

رو سبزه‌ها دراز شد و حالا گریه نکن کی گریه کن.

۲۱

آن وقت بود که سر و کله‌ی روباه پیدا شد.

روباه گفت: - سلام.

شهریار کوچولو برگشت اما کسی را ندید. با وجود این با ادب تمام گفت: - سلام.

صداگفت: - من این جام، زیر درخت سیب...

شهریار کوچولو گفت: - کی هستی تو؟ عجب خوشگلی!

روباه گفت: - یک روباهم من.

شهریار کوچولو گفت: - بیا با من بازی کن. نمی‌دانی چه قدر دلم گرفته...

روباه گفت: - نمی‌توانم بات بازی کنم. هنوز اهلیم نکرده‌اند آخر.

شهریار کوچولو آهی کشید و گفت: - معذرت می‌خواهم.

اما فکری کرد و پرسید: - اهلی کردن یعنی چه؟

روباه گفت: - تو اهل این جا نیستی. پی چی می گردی؟

شهریار کوچولو گفت: - پی آدمها می گردم. نگفتی اهلی کردن یعنی چه؟

روباه گفت: - آدمها تفنگ دارند و شکار می کنند. اینش اسباب دلخوری است! اما مرغ و ماکیان هم پرورش می دهند و خیرشان فقط همین است. تو پی مرغ می گردی؟

شهریار کوچولو گفت: - نه، پی دوست می گردم. اهلی کردن یعنی چی؟

روباه گفت: - یک چیزی است که پاک فراموش شده. معنیش ایجاد علاقه کردن است.

- ایجاد علاقه کردن؟

روباه گفت: - معلوم است. تو الان واسه من یک پسر بچه ای مثل صد هزار پسر بچه ی دیگر. نه من هیچ احتیاجی به تو دارم نه تو هیچ احتیاجی به من. من هم واسه تو یک روباهم مثل صد هزار روباه دیگر. اما اگر منو اهلی کردی هر دو تا من به هم احتیاج پیدا می کنیم. تو واسه من میان همه ی عالم موجود یگانه ای می شوی من واسه تو.

شهریار کوچولو گفت: - کم کم دارد دستگیرم می شود. یک گلی هست که گمانم مرا اهلی کرده باشد.

روباه گفت: - بعید نیست. رو این کره ی زمین هزار جور چیز می شود دید.

شهریار کوچولو گفت: - اوه نه! آن رو کره ی زمین نیست.

روباه که انگار حسابی حیرت کرده بود گفت: - رو یک سیاره ی دیگر است؟

- آره.

- تو آن سیاره شکارچی هم هست؟

- نه.

- محشر است! مرغ و ماکیان چه طور؟

- نه.

روباه آه کشان گفت: - همیشه ی خدا یک پای بساط لنگ است!

اما پی حرفش را گرفت و گفت: - زندگی یک نواختی دارم. من مرغها را شکار می کنم آدمها مرا. همه ی مرغها عین همدند همه ی آدمها هم عین همدند. این وضع یک خرده خلقم را تنگ می کند. اما اگر تو منو اهلی کنی انگار که زندگی را چراغان کرده باشی. آن وقت صدای پایی را می شناسم که باهر صدای پای دیگر فرق می کند: صدای پای دیگران مرا وادار می کند تو هفت تا سوراخ قایم بشوم اما صدای پای تو مثل نغمه ای مرا از سوراخم می کشد بیرون. تازه، نگاه کن آن جا آن گندمزار را می بینی؟ برای من که نان بخور نیستم گندم چیز بی فایده ای است. پس گندمزار هم مرا به یاد چیزی نمی اندازد. اسباب تاسف است. اما تو موهات رنگ طلا است. پس وقتی اهلیم کردی محشر می شود! گندم که طلایی رنگ است مرا به یاد تو می اندازد و صدای باد را هم که تو گندمزار می پیچد دوست خواهم داشت...

خاموش شد و مدت درازی شهریار کوچولو را نگاه کرد. آن وقت گفت: - اگر دلت می خواهد منو اهلی کن!

شهریار کوچولو جواب داد: - دلم که خیلی می خواهد، اما وقت چندانی ندارم. باید بروم دوستانی پیدا کنم و از کلی چیزها سر در آرم.

روباه گفت: - آدم فقط از چیزهایی که اهلی کند می تواند سر در آرد. انسانها دیگر برای سر در آوردن از چیزها وقت ندارند. همه چیز را همین جور حاضر آماده از دکانها می خرند. اما چون دکانی نیست که دوست معامله کند آدمها مانده اند بی دوست... تو اگر دوست می خواهی خب منو اهلی کن!

شهریار کوچولو پرسید: - راهش چیست؟

روباه جواب داد: - باید خیلی خیلی حوصله کنی. اولش یک خرده دورتر از من می گیری این جوری میان علفها می نشینی. من زیر چشمی نگاهت می کنم و تو لام تا کام هیچی نمی گویی، چون تقصیر همه ی سؤ تفاهمها زیر سر زبان است. عوضش می توانی هر روز یک خرده نزدیک تر بنشینی.

فردای آن روز دوباره شهريار کوچولو آمد.

روباه گفت: - کاش سر همان ساعت ديروز آمده بودی. اگر مثلا سر ساعت چهار بعد از ظهر بيایي من از ساعت سه تو دلم قند آب می شود و هر چه ساعت جلوتر برود بیش تر احساس شادی و خوشبختی می کنم. ساعت چهار که شد دلم بنا می کند شور زدن و نگران شدن. آن وقت است که قدر خوشبختی را می فهمم! اما اگر تو وقت و بی وقت بيایي من از کجا بدانم چه ساعتی باید دلم را برای دیدارت آماده کنم؟... هر چیزی برای خودش قاعده ای دارد.

شهريار کوچولو گفت: - قاعده یعنی چه؟

روباه گفت: - این هم از آن چیزهایی است که پاک از خاطرها رفته. این همان چیزی است که باعث می شود فلان روز با باقی روزها و فلان ساعت با باقی ساعتها فرق کند. مثلا شکارچی های ما میان خودشان رسمی دارند و آن این است که پنجشنبه ها را با دخترهای ده می روند رقص. پس پنجشنبه ها بره کشان من است: برای خودم گردش کنان می روم تا دم مۇستان. حالا اگر شکارچی ها وقت و بی وقت می رقصیدند همه ی روزها شبیه هم می شد و من بیچاره دیگر فرصت و فراغتی نداشتم.

به این ترتیب شهريار کوچولو روباه را اهلی کرد.

لحظه‌ی جدایی که نزدیک شد روباه گفت: - آخ! نمی‌توانم جلو اشکم را بگیرم.

شهریار کوچولو گفت: - تقصیر خودت است. من که بدت را نمی‌خواستم، خودت خواستی اهلیت کنم.

روباه گفت: - همین طور است.

شهریار کوچولو گفت: - آخر اشکت دارد سرازیر می‌شود!

روباه گفت: - همین طور است.

- پس این ماجرا فایده‌ای به حال تو نداشته.

روباه گفت: - چرا، واسه خاطر رنگ گندم.

بعد گفت: - برو یک بار دیگر گل‌ها را ببین تا بفهمی که گلِ خودت تو عالم تک است. برگشتنا با هم وداع می‌کنیم و من به عنوان هدیه رازی را بهات می‌گویم.

شهریار کوچولو بار دیگر به تماشای گل‌ها رفت و به آن‌ها گفت: - شما سر سوزنی به گل من نمی‌مانید و هنوز هیچی نیستید. نه کسی شما را اهلی کرده نه شما کسی را. درست همان جور هستی که روباه من بود: روباهی بود مثل صدهزار روباه دیگر. او را دوست خودم کردم و حالا تو همه‌ی عالم تک است.

گل‌ها حسابی از رو رفتند.

شهریار کوچولو دوباره درآمد که: - خوشگلید اما خالی هستید. برای تان نمی‌شود مُرد. گفت و گو ندارد که گل مرا هم فلان ره گذر می‌بیند مثل شما. اما او به تنهایی از همه‌ی شما سر است چون فقط اوست که آبش داده‌ام، چون فقط اوست که زیر جابش گذاشته‌ام، چون فقط اوست که با تجیر برایش حفاظ درست کرده‌ام، چون فقط اوست که حشراتش را کشته‌ام (جز دو سه تایی که می‌بایست شب‌پره بشوند)، چون فقط اوست که پای گیله‌گزارهای یا خودنمایی‌ها و حتا گاهی پای بُغ کردن و هیچی نگفتن‌هاش نشسته‌ام، چون او گل من است.

و برگشت پیش روباه.

گفت: - خدانگه‌دار!

روباه گفت: - خدانگه‌دار!... و اما رازی که گفتم خیلی ساده است: جز با دل هیچی را چنان که باید نمی‌شود دید. نهاد و گوهر را چشمِ سر نمی‌بیند.

شهریار کوچولو برای آن که یادش بماند تکرار کرد: - نهاد و گوهر را چشمِ سر نمی‌بیند.

- ارزش گل تو به قدرِ عمری است که به پاش صرف کرده‌ای.

شهریار کوچولو برای آن که یادش بماند تکرار کرد: - به قدرِ عمری است که به پاش صرف کرده‌ام.

روباه گفت: - انسان‌ها این حقیقت را فراموش کرده‌اند اما تو نباید فراموش کنی. تو تا زنده‌ای نسبت به چیزی که اهلی کرده‌ای مسئولی. تو مسئول گُلّتی...

شهریار کوچولو برای آن که یادش بماند تکرار کرد: - من مسئول گُلّم.

۲۲

شهریار کوچولو گفت: - سلام.

سوزن بان گفت: - سلام.

شهریار کوچولو گفت: - تو چه کار می کنی این جا؟

سوزن بان گفت: - مسافرها را به دسته های هزارتایی تقسیم می کنم و قطارهایی را که می بردشان گاهی به سمت راست می فرستم گاهی به سمت چپ، و همان دم سریع السیری با چراغ های روشن و غرشی رعدوار اتاقک سوزن بانی را به لرزه انداخت.

-عجب عجله ای دارند! پی چی می روند؟

سوزن بان گفت: - از خود آتش کار لکوموتیف هم پرسی نمی داند!

سریع السیر دیگری با چراغ های روشن غرید و در جهت مخالف گذشت.

شهریار کوچولو پرسید: - برگشتند که؟

سوزن بان گفت: - این ها اولی ها نیستند. آن ها رفتند این ها برمی گردند.

- جایی را که بودند خوش نداشتند؟

سوزن بان گفت: - آدمی زاد هیچ وقت جایی را که هست خوش ندارد.

و رعد سریع السیر نورانی ثالثی غرید.

شهریار کوچولو پرسید: - این ها دارند مسافرهای اولی را دنبال می کنند؟

سوزن بان گفت: - این ها هیچ چیزی را دنبال نمی کنند. آن تو یا خوابشان می برد یا دهن دره می کنند. فقط بچه هاند که دماغشان را فشار می دهند به شیشه ها.

شهریار کوچولو گفت: - فقط بچه هاند که می دانند پی چی می گردند. بچه هاند که کلی وقت صرف یک عروسک پارچه ای می کنند و عروسک برای شان آن قدر اهمیت به هم می رساند که اگر یکی آن را از شان کیش برود می زنند زیر گریه...

سوزن بان گفت: - بخت، یار بچه هاست.

۲۳

شهریار کوچولو گفت: - سلام!

پيلهور گفت: - سلام.

این بابا فروشنده‌ی حَب‌های ضد تشنگی بود. خریدار هفته‌ای یک حب می‌انداخت بالا و دیگر تشنگی بی تشنگی.

شهریار کوچولو پرسید: - این‌ها را می‌فروشی که چی؟

پيلهور گفت: - باعث صرفه‌جویی کُلّی وقت است. کارشناس‌های خبره نشسته‌اند دقیقاً حساب کرده‌اند که با خوردن این حبا

هفته‌ای پنجاه و سه دقیقه وقت صرفه‌جویی می‌شود.

- خب، آن وقت آن پنجاه و سه دقیقه را چه کار می‌کنند؟

- هر چی دل‌شان خواست...

شهریار کوچولو تو دلش گفت: «من اگر پنجاه و سه دقیقه وقت زیادی داشته باشم خوش‌خوشک به طرفِ یک چشمه می‌روم...»

۲۴

هشتمین روز خرابی هواپیمام تو کویر بود که، در حال نوشیدن آخرین چک‌هی ذخیره‌ی آبم به قضیه‌ی پیله‌وره گوش داده بودم. به شهریار کوچولو گفتم:

- خاطرات تو راستی راستی زیباند اما من هنوز از پس تعمیر هواپیما برنیامده‌ام، یک چکه آب هم ندارم. و راستی که من هم اگر می‌توانستم خوش‌خوشک به طرف چشمه‌ای بروم سعادت‌ی احساس می‌کردم که نگو!

درآمد که: - دوستم روباه...

گفتم: - آقا کوچولو، دور روباه را قلم بگیر!

- واسه چی؟

- واسه این که تشنگی کارمان را می‌سازد. واسه این!

از استدلال من چیزی حالی‌ش نشد و در جوابم گفت:

- حتا اگر آدم دم مرگ باشد هم داشتن یک دوست عالی است. من که از داشتن یک دوستِ روباه خیلی خوشحالم... به خودم گفتم نمی‌تواند میزان خطر را تخمین بزند: آخر او هیچ وقت نه تشنه‌اش می‌شود نه گشنه‌اش. یه ذره آفتاب بسش است...

اما او به من نگاه کرد و در جواب فکرم گفت: - من هم تشنه‌م است... بگردیم یک چاه پیدا کنیم...

از سر خستگی حرکتی کردم: - این جوری تو کویر برهوت رو هوا پی چاه گشتن احمقانه است.

و با وجود این به راه افتادیم.

پس از ساعت‌ها که در سکوت راه رفتیم شب شد و ستاره‌ها یکی یکی درآمدند. من که از زور تشنگی تب کرده بودم انگار آن‌ها را خواب می‌دیدم. حرف‌های شهریار کوچولو تو ذهنم می‌رقصید.

ازش پرسیدم: - پس تو هم تشنه‌ات هست، ها؟

اما او به سوال من جواب نداد فقط در نهایت سادگی گفت: - آب ممکن است برای دل من هم خوب باشد...

از حرفش چیزی دستگیرم نشد اما ساکت ماندم. می‌دانستم از او نباید حرف کشید.

خسته شده بود. گرفت نشست. من هم کنارش نشستم. پس از مدتی سکوت گفت:

- قشنگی ستاره‌ها واسه خاطرِ گلی است که ما نمی‌بینیمش...

گفتم: - همین طور است

و بدون حرف در مهتاب غرق تماشای چین و شکن‌های شن شدم.

باز گفت: - کویر زیباست.

و حق با او بود. من همیشه عاشق کویر بوده‌ام. آدم بالای توده‌ای شن لغزان می‌نشیند، هیچی نمی‌بیند و هیچی نمی‌شنود اما با وجود این چیزی توی سکوت برق‌برق می‌زند.

شهریار کوچولو گفت: - چیزی که کویر را زیبا می‌کند این است که یک جایی یک چاه قایم کرده...

از این که ناگهان به راز آن درخشش اسرارآمیز شن پی بردم حیرت‌زده شدم. بچگی‌هام تو خانه‌ی کهنه‌سازی می‌نشستیم که معروف بود تو آن گنجی چال کرده‌اند. البته نگفته پیداست که هیچ وقت کسی آن را پیدا نکرد و شاید حتا اصلا کسی دنبالش نگشت اما فکرش همه‌ی اهل خانه را تردماغ می‌کرد: «خانه‌ی ما ته دلش رازی پنهان کرده بود...»

گفتم: - آره. چه خانه باشد چه ستاره، چه کویر، چیزی که اسباب زیبایی‌اش می‌شود نامریی است!

گفت: - خوشحالم که با روباه من توافق داری.

چون خوابش برده بود بغلش کردم و راه افتادم. دست و دلم می‌لرزید. انگار چیز شکستنی بسیار گران‌بهایی را روی دست می‌بردم. حتا به نظرم می‌آمد که تو تمام عالم چیزی شکستنی‌تر از آن هم به نظر نمی‌رسد. تو روشنی مهتاب به آن پیشانی رنگ‌پریده و آن چشم‌های بسته و آن طره‌های مو که باد می‌جنباند نگاه کردم و تو دلم گفتم: «آن چه می‌بینم صورت ظاهری بیش‌تر نیست. مهم‌ترش را با چشم نمی‌شود دید...»

باز، چون دهان نیمه‌بازش طرح کم‌رنگ نیمه‌لبخندی را داشت به خود گفتم: «چیزی که تو شهریار کوچولوی خوابیده مرا به این شدت متاثر می‌کند وفاداری اوست به یک گل: او تصویر گل سرخی است که مثل شعله‌ی چراغی حتا در خوابِ ناز هم که هست تو وجودش می‌درخشد...» و آن وقت او را باز هم شکننده‌تر دیدم. حس کردم باید خیلی مواظبش باشم: به شعله‌ی چراغی می‌مانست که یک وزش باد هم می‌توانست خاموشش کند.

و همان طور در حال راه رفتن بود که دمدمه‌ی سحر چاه را پیدا کردم.

۲۵

شهریار کوچولو درآمد که: - آدم‌ها!... می‌چیند تو قطارهای تندرو اما نمی‌دانند دنبال چی می‌گردند. این است که بنامی کنند دور خودشان چرخک‌زدن.

و بعد گفت: - این هم کار نشد...

چاهی که به‌اش رسیده بودیم اصلاً به چاه‌های کویری نمی‌مانست. چاه کویری یک چاله‌ی ساده است وسط شن‌ها. این یکی به چاه‌های واحه‌ای می‌مانست اما آن دوروبر واحه‌ای نبود و من فکر کردم دارم خواب می‌بینم.

گفتم: - عجیب است! قرقره و سطل و تناب، همه‌چیز روبه‌راه است.

خندید تناب را گرفت و قرقره را به کار انداخت

و قرقره مثل بادنمای کهنه‌ای که تا مدت‌ها پس از خوابیدن باد می‌نالد به ناله درآمد.

گفت: - می‌شنوی؟ ما داریم این چاه را از خواب بیدار می‌کنیم و او دارد برای‌مان آواز می‌خواند...

دل‌م نمی‌خواست او تلاش و تقلا کند. بش گفتم: - بدهش به من. برای تو زیادی سنگین است.

سطل را آرام تا طوقه‌ی چاه آوردم بالا و آن‌جا کاملاً در تعادل نگاهش داشتم. از حاصل کار شاد بودم. خسته و شاد. آواز قرقره را همان‌طور تو گوشم داشتم و تو آب که هنوز می‌لرزید لرزش خورشید را می‌دیدم.

گفت: - بده من، که تشنه‌ی این آبم.

و من تازه توانستم بفهمم پی چه چیز می‌گشته!

سطل را تا لب‌هایش بالا بردم. با چشم‌های بسته نوشید. آبی بود به شیرینی عیدی. این آب به کُلی چیزی بود سوايِ هرگونه خوردنی. زاییده‌ی راه رفتن زیر ستاره‌ها و سرود قرقره و تقلايِ بازوهای من بود. مثل یک چشم روشنی برای دل خوب بود. پسر بچه که بودم هم، چراغ درخت عید و موسیقی نماز نیمه‌شب عید کریسمس و لطف لب‌خنده‌ها عیدی را که بهم می‌دادند درست به همین شکل آن همه جلا و جلوه می‌بخشید.

گفت: - مردم سیاره‌ی تو ور می‌دارند پنج هزار تا گل را تو یک گلستان می‌کارند، و آن یک دانه‌ای را که پیش می‌گردند آن وسط پیدا نمی‌کنند...

گفتم: - پیدایش نمی‌کنند.

- با وجود این، چیزی که پیش می‌گردند ممکن است فقط تو یک گل یا تو یک جرعه آب پیدا بشود...

جواب دادم: - گفت‌وگو ندارد.

باز گفت: - گیرم چشمِ سر کور است، باید با چشم دل پی‌اش گشت.

من هم سیراب شده بودم. راحت نفس می‌کشیدم. وقتی آفتاب درمی‌آید شن به رنگ عسل است. من هم از این رنگ عسلی لذت می‌بردم. چرا می‌بایست در زحمت باشم...

شهریار کوچولو که باز گرفته بود کنار من نشسته بود با لطف بهم گفت: - هی! قولت قول باشد ها!

- کدام قول؟

- یادت است؟ یک پوزه‌بند برای بره‌ام... آخر من مسئول گلمم!

طرح‌های اولیه‌ام را از جیب درآوردم. نگاه‌شان کرد و خندان‌خندان گفت: - بائوباب‌ها یک خرده شبیه کلم شده.

ای وای! مرا بگو که آن قدر به بائوباب‌هام می‌نازیدم.

- روباهت... گوش‌هاش بیش‌تر به شاخ می‌ماند... زیادی درازند!

و باز زد زیر خنده.

- آقا کوچولو داری بی انصافی می کنی. من جز بوآهای بسته و بوآهای باز چیزی بلد نبودم بکشم که.

گفت: - خب، مهم نیست. عوضش بچه‌ها سرشان تو حساب است.

با مداد یک پوزه بند کشیدم دادم دستش و با دل فشرده گفتم:

- تو خیالاتی به سر داری که من ازشان بی خبرم...

اما جواب مرا نداد. بم گفت: - می دانی؟ فردا سال به زمین آمدن من است.

بعد پس از لحظه‌ای سکوت دوباره گفت: - همین نزدیکی‌ها پایین آمدم.

و سرخ شد.

و من از نو بی این که بدانم چرا غم عجیبی احساس کردم. با وجود این سوآلی به ذهنم رسید: - پس هشت روز پیش، آن روز صبح که تو تک و تنها هزار میل دورتر از هر آبادی وسط کویر به من برخوردی اتفاقی نبود: داشتی برمی گشتی به همان جایی که پایین آمدم...

دوباره سرخ شد

و من با دودلی به دنبال حرفم گفتم:

- شاید به مناسبت همین سال گرد؟...

باز سرخ شد. او هیچ وقت به سوآلهایی که ازش می شد جواب نمی داد اما وقتی کسی سرخ می شود معنیش این است که «بله»، مگر نه؟

به اش گفتم: - آخر، من ترسم برداشته...

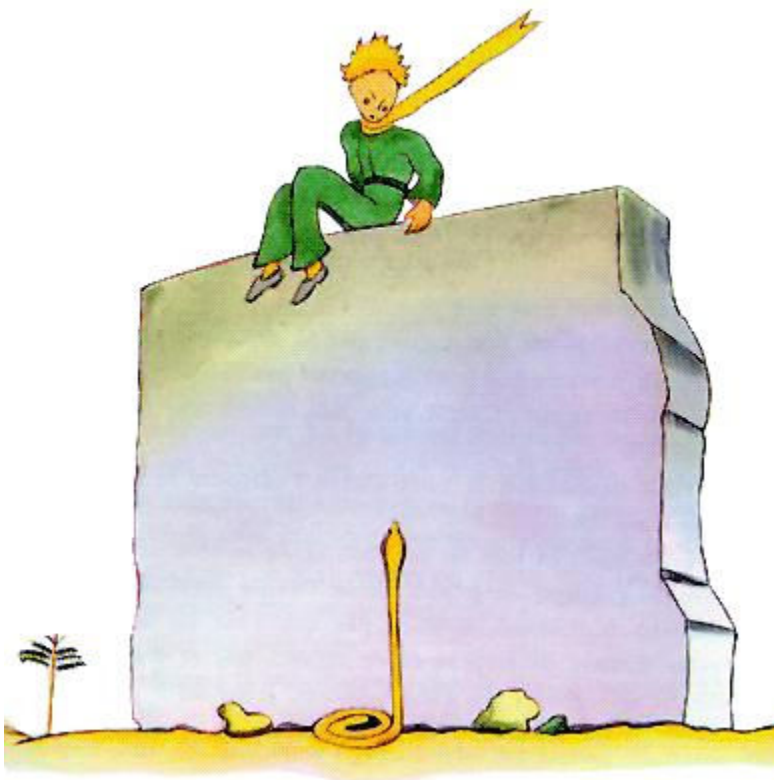
اما او حرفم را برید:

- دیگر تو باید بروی به کارت برسی. باید بروی سراغ موتورت. من همین جا منتظرت می مانم. فردا عصر برگرد...

منتها من خاطر جمع نبودم. به یاد روباه افتادم: اگر آدم گذاشت اهلیش کنند بفهمی نفهمی خودش را به این خطر انداخته که کارش به گریه کردن بکشد.

۲۶

کنار چاه دیوارِ سنگیِ مخروبه‌ای بود. فردا عصر که از سرِ کار برگشتم از دور دیدم که آن بالا نشسته پاهای او یزان کرده،

و شنیدم که می‌گوید:

- پس یادت نمی‌آید؟ درست این نقطه نبود ها!

لابد صدای دیگری به‌اش جوابی داد، چون شهریار کوچولو در ردّ حرفش گفت:

- چرا چرا! روزش که درست همین امروز است گیرم محلش این جا نیست...

راهم را به طرف دیوار ادامه دادم. هنوز نه کسی به چشم خورده بود نه صدای کسی را شنیده بودم اما شهریار کوچولو باز در جواب درآمد که:

- ... آره، معلوم است. خودت می‌توانی ببینی ردّ پاهایم روی شن از کجا شروع می‌شود.

همان جا منتظرم باش، تاریک که شد می‌آیم.

بیست متری دیوار بودم و هنوز چیزی نمی‌دیدم. پس از مختصر مکثی دوباره گفتم:

- زهرت خوب هست؟ مطمئنی درد و زجرم را کیش نمی‌دهد؟

با دل فشرده از راه ماندم اما هنوز از موضوع سر در نیاورده بودم.

گفتم: - خب، حالا دیگر برو. برو. می‌خواهم بیایم پایین!

آن وقت من نگاهم را به پایین به پای دیوار انداختم و از جا جستم! یکی از آن مارهای زردی که تو سی ثانیه کلک آدم را می‌کنند، به طرف شه‌ریار کوچولو قد راست کرده بود. من همان طور که به دنبال تپانچه دست به جیبم می‌بردم پا گذاشتم به دو، اما ماره از سر و صدای من مثل فواره‌ای که بنشیند آرام روی شن جاری شد و بی آن که چندان عجله‌ای از خودش نشان دهد با صدای خفیف فلزی لای سنگ‌ها خزید.

من درست به موقع به دیوار رسیدم و طفلکی شه‌ریار کوچولو را که رنگش مثل برف پریده بود تو هوا بغل کردم.

- این دیگر چه حکایتی است! حالا دیگر با مارها حرف می‌زنی؟

شال زردش را که مدام به گردن داشت باز کردم به شقیقه‌هایش آب زدم و جرعه‌ای به‌اش نوشاندم. اما حالا دیگر اصلاً جرات نمی‌کردم ازش چیزی بپرسم. با وقار به من نگاه کرد و دستش را دور گردنم انداخت. حس کردم قلبش مثل قلب پرنده‌ای می‌زند که تیر خورده‌است و دارد می‌میرد.

گفتم: - از این که کم و کسر لوازم ماشینت را پیدا کردی خوش‌حالم. حالا می‌توانی برگردی خانه‌ات...

- تو از کجا فهمیدی؟

درست همان دم لب واکرده بودم بش خبر بدهم که علی‌رغم همه‌ی نومیدی‌ها تو کارم موفق شده‌ام!

به سوآل‌های من هیچ جوابی نداد اما گفتم: - آخر من هم امروز بر می‌گردم خانه‌ام...

و بعد غم‌زده درآمد که: - گیرم راه من خیلی دورتر است... خیلی سخت‌تر است...

حس می‌کردم اتفاق فوق‌العاده‌ای دارد می‌افتد. گرفتمش تو بغلم. عین یک بچه‌ی کوچولو. با وجود این به نظرم می‌آمد که او دارد به گردابی فرو می‌رود و برای نگه داشتنش از من کاری ساخته نیست... نگاه متینش به دوردست‌های دور راه کشیده بود. گفتم: بره‌ات را دارم. جعبه‌هه را هم واسه بره‌هه دارم. پوزه‌بنده را هم دارم.

و با دل گرفته لبخندی زد.

مدت درازی صبر کردم. حس کردم کم کم تنش دوباره دارد گرم می شود.

- عزیز کوچولوی من، وحشت کردی...

- امشب وحشت خیلی بیش تری چشم به راهم است.

دوباره از احساس واقعه‌ای جبران ناپذیر یخ زدم. این فکر که دیگر هیچ وقت غش غش خنده‌ی او را نخواهم شنید برایم سخت تحمل ناپذیر بود. خنده‌ی او برای من به چشمه‌ای در دل کویر می مانست.

- کوچولوئک من، دلم می خواهد باز هم غش غش خنده‌ات را بشنوم.

اما بهام گفت: - امشب درست می شود یک سال و اخترکم درست بالای همان نقطه‌ای می رسد که پارسال به زمین آمدم.

- کوچولوئک، این قضیه‌ی مار و میعاد و ستاره یک خواب آشفته بیش تر نیست. مگر نه؟

به سوال من جوابی نداد اما گفت: - چیزی که مهم است با چشم سر دیده نمی شود.

- مسلم است.

- در مورد گل هم همین طور است: اگر گلی را دوست داشته باشی که تو یک ستاره‌ی دیگر است، شب تماشای آسمان چه لطفی پیدا می کند: همه‌ی ستاره‌ها غرق گل می شوند!

- مسلم است...

- در مورد آب هم همین طور است. آبی که تو به من دادی به خاطر قرقره و ریسمان درست به یک موسیقی می مانست... یادت

که هست... چه خوب بود.

- مسلم است...

- شب به شب ستاره‌ها را نگاه می کنی. اخترک من کوچولوتر از آن است که بتوانم جایش را نشانت بدهم. اما چه بهتر! آن هم برای تو می شود یکی از ستاره‌ها؛ و آن وقت تو دوست داری همه‌ی ستاره‌ها را تماشا کنی... همه‌شان می شوند دوست‌های تو... راستی می خواهم هدیه‌ای بت بدهم...

و غش غش خندید.

- آخ، کوچولوئک، کوچولوئک! من عاشق شنیدن این خنده‌ام!

- هدیه‌ی من هم درست همین است... درست مثل مورد آب.

- چی می‌خواهی بگویی؟

- همه‌ی مردم ستاره دارند اما همه‌ی ستاره‌ها یک‌جور نیست: واسه آن‌هایی که به سفر می‌روند حکم راهنما را دارند واسه بعضی دیگر فقط یک مشت روشنایی سوسوزن‌اند. برای بعضی که اهل دانشند هر ستاره یک معما است واسه آن بابای تاجر طلا بود. اما این ستاره‌ها همه‌شان زبان به کام کشیده و خاموشند. فقط تو یکی ستاره‌هایی خواهی داشت که تنبندهای مثلش را ندارد.

- چی می‌خواهی بگویی؟

- نه این که من تو یکی از ستاره‌هام؟ نه این که من تو یکی از آن‌ها می‌خندم؟... خب، پس هر شب که به آسمان نگاه می‌کنی برایت مثل این خواهد بود که همه‌ی ستاره‌ها می‌خندند. پس تو ستاره‌هایی خواهی داشت که بلدند بخندند!

و باز خندید.

- و خاطرت که تسلا پیدا کرد (خب بالاخره آدمی‌زاد یک جور تسلا پیدا می‌کند دیگر) از آشنایی با من خوش‌حال می‌شوی. دوست همیشگی من باقی می‌مانی و دلت می‌خواهد با من بخندی و پاره‌ای وقت‌هام واسه تفریح پنجره‌ی اتاقت را وا می‌کنی... دوستانت از این که می‌بینند تو به آسمان نگاه می‌کنی و می‌خندی حسابی تعجب می‌کنند آن وقت تو به‌شان می‌گویی: «آره، ستاره‌ها همیشه مرا خنده می‌اندازند!» و آن وقت آن‌ها یقین‌شان می‌شود که تو پاک عقلت را از دست داده‌ای. جان! می‌بینی چه کلکی به‌ات زده‌ام...

و باز زد زیر خنده.

- به آن می‌ماند که عوض ستاره یک مشت زنگوله بت داده باشم که بلدند بخندند...

دوباره خندید و بعد حالتی جدی به خودش گرفت:

- نه، من تنهات نمی‌گذارم.

- ظاهر آدمی را پیدا می‌کنم که دارد درد می‌کشد... یک خرده هم مثل آدمی می‌شوم که دارد جان می‌کند. رو هم رفته این جواری‌ها است. نیا که این را نبینی. چه زحمتی است بی‌خود؟

- تنهات نمی‌گذارم.

اندوه‌زده بود.

- این را بیش‌تر از بابت ماره می‌گویم که، نکند یک‌هو تو را هم بگذرد. مارها خیلی خبیثند. حتا واسه خنده هم ممکن است آدم را نیش بزنند.

- تنهات نمی‌گذارم.

منتها یک چیز باعث خاطر جمعیش شد:

- گر چه، بار دوم که بخواهند بگزند دیگر زهر ندارند.

شب متوجه راه افتادنش نشدم. بی سر و صدا گریخت.

وقتی خودم را به‌اش رساندم با قیافه‌ی مصمم و قدم‌های محکم پیش می‌رفت. همین قدر گفت: -!! این جایی؟

و دستم را گرفت.

اما باز بی‌قرار شد و گفت: - اشتباه کردی آمدی. رنج می‌بری. گرچه حقیقت این نیست، اما ظاهر یک مرده را پیدا می‌کنم.

من ساکت ماندم.

- خودت درک می‌کنی. راه خیلی دور است. نمی‌توانم این جسم را با خودم ببرم. خیلی سنگین است.

من ساکت ماندم.

- گیرم عین پوست کهنه‌ای می‌شود که دورش انداخته باشند؛ پوست کهنه که غصه ندارد، ها؟

من ساکت ماندم.

کمی دل سرد شد اما باز هم سعی کرد:

- خیلی با مزه می‌شود، نه؟ من هم به ستاره‌ها نگاه می‌کنم. هم‌شان به صورت چاه‌هایی در می‌آیند با قرقره‌های زنگ زده. همه‌ی ستاره‌ها بم آب می‌دهند بخورم...

من ساکت ماندم.

- خیلی با مزه می‌شود. نه؟ تو صاحب هزار کرور زنگوله می‌شوی من صاحب هزار کرور فواره...

او هم ساکت شد، چرا که داشت گریه می‌کرد...

- خب، همین جاست. بگذار چند قدم خودم تنهایی بروم.

و گرفت نشست، چرا که می‌ترسید.

می دانی؟... گلم را می گویم... آخر من مسئولشم. تازه چه قدر هم لطیف است و چه قدر هم ساده و بی شیله پبله. برای آن که جلو همهی عالم از خودش دفاع کند همه اش چی دارد مگر؟ چهارتا خار پرپرک!

من هم گرفتم نشستم. دیگر نمی توانستم سر پا بند بشوم.

گفت: - همین... همه اش همین و بس...

باز هم کمی دودلی نشان داد اما بالاخره پا شد و قدمی به جلو رفت. من قادر به حرکت نبودم.

کنار قوزک پایش جرقه ی زردی جست و... فقط همین! یک دم بی حرکت ماند. فریادی نزد. مثل درختی که بیفتد آرام آرام به زمین افتاد که به وجود شن از آن هم صدایی بلند نشد.

۲۷

شش سال گذشته است و من هنوز بابت این قضیه جایی لب‌ترنکرده‌ام. دوستانم از این که مرا دوباره زنده می‌دیدند سخت شاد شدند. من غم‌زده بودم اما به آن‌ها می‌گفتم اثر خستگی است.

حالا کمی تسلائی خاطر پیدا کرده‌ام. یعنی نه کاملاً... اما این را خوب می‌دانم که او به اخترکش برگشته. چون آفتاب که زد پیکرش را پیدا نکردم. پیکری هم نبود که چندان وزنی داشته باشد... و شب‌ها دوست دارم به ستاره‌ها گوش بدهم. عین هزار زنگوله‌اند.

اما موضوع خیلی مهمی که هست، من پاک یادم رفت به پوزه‌بندی که برای شهریار کوچولو کشیدم تسمه‌ی چرمی اضافه کنم و او ممکن نیست بتواند آن را به پوزه‌ی برّه ببندد. این است که از خودم می‌پرسم: «یعنی تو اخترکش چه اتفاقی افتاده؟ نکند برهه گل را چریده باشد؟...»

گاه به خودم می‌گویم: «حتما نه، شهریار کوچولو هر شب گلش را زیر حباب شیشه‌ای می‌گذارد و هوای بره‌اش را هم دارد...» آن وقت است که خیالم راحت می‌شود و ستاره‌ها همه به شیرینی می‌خندند.

گاه به خودم می‌گویم: «همین کافی است که آدم یک بار حواسش نباشد... آمدیم و یک شب حباب یادش رفت یا برّه شب نصف‌شبی بی‌سروصدا از جعبه زد بیرون...» آن وقت است که زنگوله‌ها همه تبدیل به اشک می‌شوند!...

یک راز خیلی خیلی بزرگ این جا هست: برای شما هم که او را دوست دارید، مثل من هیچ چیز عالم مهم‌تر از دانستن این نیست که تو فلان نقطه‌ای که نمی‌دانیم، فلان بره‌ای که نمی‌شماسیم گل سرخی را چریده یا نچریده...

خب. آسمان را نگاه کنید و بپرسید: «برّه گل را چریده یا نچریده؟» و آن وقت با چشم‌های خودتان تفاوتش را ببینید...

و محال است آدم بزرگ‌ها روح‌شان خبردار بشود که این موضوع چه قدر مهم است!

در نظر من این زیباترین و حزن‌انگیزترین منظره‌ی عالم است. این همان منظره‌ی دو صفحه پیش است گیرم آن را دوباره کشیده‌ام که به‌تر نشان‌تان بدهم: «ظهور شهریار کوچولو بر زمین در این جا بود؛ و بعد در همین جا هم بود که ناپدید شد».

آن قدر به دقت این منظره را نگاه کنید که مطمئن بشوید اگر روزی تو آفریقا گذرتان به کویر صحرا افتاد حتماً آن را خواهید شناخت. و اگر پاداد و گذارتان به آن جا افتاد به التماس ازتان می‌خواهم که عجله به خرج ندهید و درست زیر ستاره چند لحظه‌ای توقف کنید. آن وقت اگر بچه‌ای به طرف‌تان آمد، اگر خندید، اگر موهایش طلایی بود، اگر وقتی ازش سوالی کردید جوابی نداد، لابد حدس می‌زنید که کیست. در آن صورت لطف کنید و نگذارید من این جور افسرده خاطر بمانم؛ بی‌درنگ بردارید به من بنویسید که او برگشته.